

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANA BİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE AİLE İÇİNDE YOĞUN TARTIŞMA ORTAMINI
DENEYİMLEMENİN, YETİŞKİNLİK DÖNEMİNDE KİŞİLERİN
EVLİLİKLERİNDE PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNE OLAN ETKİSİNİN
İNCELENMESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Hazırlayan;

Seçil BESEN

İstanbul, 2016

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANA BİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE AİLE İÇİNDE YOĞUN TARTIŞMA ORTAMINI
DENEYİMLEMENİN, YETİŞKİNLİK DÖNEMİNDE KİŞİLERİN
EVLİLİKLERİNDE PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNE OLAN ETKİSİNİN
İNCELENMESİ**
(Yüksek Lisans Tezi)

Hazırlayan;

Seçil BESEN

130790130

Danışman:

Prof. Dr. Mehmet Kerem DOKSAT

İstanbul, 2016

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Çocukluk Döneminde Aile İçinde Yoğun Tartışma Ortamını Deneyimlemenin, Yetişkinlik Döneminde Kişilerin Evliliklerinde Problem Çözme Becerilerine Olan Etkisinin İncelenmesi” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynaklar‘da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.

Seçil Besen

Adı ve Soyadı : Seçil BESEN

Danışmanı : Prof. Dr. Mehmet Kerem Doksat

Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans, 2016

Alanı : Klinik Psikoloji

Anahtar Kelime : Aile İçi atışma, Problem özme, ocukluk Dönemi Aile İçi atışma

ÖZ

ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE AİLE İÇİNDE YOĞUN TARTIŞMA ORTAMINI DENEYİMLEMENİN, YETİŞKİNLİK DÖNEMİNDE KİŞİLERİN EVLİLİKLERİNDE PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNE OLAN ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Bu araştırmanın amacı; çocukluk döneminde aile içinde yoğun tartışma ortamını deneyimlemiş olmanın kişinin ilerleyen dönemde evliliklerindeki yaşadığı çatışma oranlarına ve problem çözme becerisine olan etkisini incelemektir.

Aynı zamanda bu araştırma kapsamında aile içindeki tartışma oranının, evlilikte kişinin partneri ile olan çatışma derecesine ve problem çözme becerisine etkisi, cinsiyetin evlilik içinde yaşanan çatışma oranı ve problem çözme becerisi üzerine olan etkisi, eğitim düzeyinin yine aynı şekilde evlilik içindeki çatışma oranı ve problem çözme becerisine olan etkisi, sosyoekonomik düzeyin evlilik içindeki çatışma oranı ve problem çözme becerisi üzerine olan etkisi de incelenmiştir.

Bu araştırmanın örneklemini Türkiye'nin farklı illerinde ikamet eden (Antalya, Ankara, Aydın, Bursa, Erzurum, İstanbul, İzmir, Samsun ve Tekirdağ) 230 evli kişi oluşturmuştur.

Örneklemin 115'i kadın, 115'si erkektir. Araştırma veri toplama aracı olarak Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği, Evlilikte Çatışma Ölçeği ve Evlilikte Problem Çözme Ölçeği kullanılmıştır.

Korelasyon analizi sonucuna göre çocukluk döneminde yoğun çatışmaya tanıklık eden bireyler kendi evliliklerinde de eşleri ile olan ilişkilerinde yoğun çatışma yaşarken, çatışma sonrasında problem çözme becerisi olarak düşük performans sergilemektedirler. Yapılan bağımsız örneklem t-test analizi sonucu kadınların erkeklere oranla daha az aile içi çatışma yaşadığı, aile içi çatışma yaşandığı zamanda erkeklere oranla daha fazla etkin problem çözme becerisi gösterdikleri tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra korelasyon analizi sonucu bireylerde eğitim düzeyi arttıkça aile içi çatışma oranının azaldığı ve etkin problem çözme becerisinin arttığı bulunan diğer sonuçlardan biridir. Son olarak uygulanan tek yönlü varyans analizi uygulanarak bireylerin gelir düzeyi arttıkça evliliklerinde çatışma oranının azaldığı, etkin problem çözme becerisinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Name and Surname : Seçil BESEN

Supervisor : Prof. Dr. Mehmet Kerem Doksat

Degree and Date : Yüksek Lisans, 2016

Major : Klinik Psikoloji

Key Words : Aile İçi atışma, Problem özme, ocukluk Dönemi Aile İçi atışma

ABSTRACT

EVALUATING THE EFFECTS OF CHILDHOOD MARITAL CONFLICT EXPERIENCES ON THE MARITAL PROBLEM SOLVING ABILITIES DURING ADULTHOOD

The aim of the study is to investigate the effects of the childhood marital conflict experiences on the marital problem solving abilities during adulthood. In addition, the effects of gender, education levels and socio-economic levels on marital conflict and problem solving abilities in marriage were also examined.

Methodologically, three different surveys were applied to each of the participants . These were Children’s Perception Interparental Conflict Scale, Marital Conflict Scale and Marital Problem Solving Scale.

The sample of this study was chosen from different cities in Turkey. Those cities are Antalya, Ankara, Aydın, Bursa, Erzurum, İstanbul, İzmir, Samsun and Tekirdağ. Subjects of the study consisted of 230 married people in which, 115 of them were women, the other 115 were men.

With respect to correlation analysis results people, who experienced marital conflict during their childhood, had more conflicts with their spouses in their own marriage and they had limited problem solving abilities during their marital relations. One sample t-test was performed for gender effects. The results showed that women experience less marital conflict than men. Also they showed more problem solving abilities than men. According to correlation analysis, people who had high education levels experienced less conflict in their marriage and showed more problem solving abilities. Lastly, one way anova analysis results showed that people, who had high income, experienced less conflict in their marriage and that they also showed more problem solving skills than people who had low incomes.

ÖNSÖZ

Bu tezin yazılmasında bilgisi, sabrı ve anlayışı ile her zaman bana destek olan sevgili hocam Sayın Prof. Dr. Kerem Doksat'a ve Yrd. Doç. Dr. Neslim Güvendeğer Doksat'a teşekkürlerimi sunarım.

Her zaman bana destek olan sevgili anne ve babama, her ihtiyacım olduğunda yanımda olarak bana güç veren sevgili eşim Bilen Besen ve biricik kızım Mavi Besen'e minnetlerimi sunarım.

Son olarak bu tezimi tüm anne-babalara ve anne-baba olmak isteyen kişilere ithafen yazıyorum. Çocuk yetiştirmenin çok büyük bir sanat olduğunu ve bu sanatında en büyük ihtiyacının sevgi ve anlayış olduğunu unutmadan çocuklarımıza yaklaşabildiğimizde dünya çok daha güzel bir yer olacak.

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	I
ABSTRACT	III
ÖNSÖZ.....	V
İÇİNDEKİLER	VI
TABLolar	XI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM GENEL BİLGİLER

1.1. Romantik İlişkilerde Tartışma.....	3
1.2. Evliliklerde Tartışma	3

İKİNCİ BÖLÜM AİLE İÇİ ÇATIŞMA VE ÇOCUK İLİŞKİSİ

2.1. Bilişsel ve Bağlamsal Çerçeve Modeli.....	7
2.2. Sosyal Öğrenme Teorisi	8
2.3. Duygusal Güvenlik Hipotezi.....	8
2.4. Aile İçi Çatışmayı Gözlemlemenin Çocuk Üzerine Etkisi	10
2.4.1. Davranışsal ve Duygusal Gelişimine Etkisi	10
2.4.2. Bilişsel İşleyiş ve Tutum Üzerine Etkisi	11
2.4.3. Fiziksel Gelişimine Etkisi	12
2.4.4. Uzun Dönem Etkisi	12

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE BAŞ ETME BECERİLERİ

- 3.1. Aile İçi Tartışmaya Tanıklık Eden Çocuklarda Baş Etme Becerisi 15**
- 3.2. Ebeveyn Davranışları ve Çocuklarda Baş Etme Becerisi..... 15**

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
EVLİLİK

- 4.1. Evlilik Çatışması..... 18**
- 4.1.1. Demografik Özelliklerin Çatışma Üzerine Etkisi 18
- 4.1.2. Evlilik Çatışmasının Çocuklar Üzerine Etkisi 20
- 4.2. Evlilik Çatışması Üzerine Bilişsel Kuram 20**
- 4.2.1. Albert Ellis 21
- 4.2.2. Aaron Beck..... 22

BEŞİNCİ BÖLÜM
EVLİLİKTE PROBLEM ÇÖZME BECERİSİ

- 5.1. Problem Çözme 25**
- 5.2. Evlilik Çatışmasında Problem Çözme Becerisi 26**

ALTINCI BÖLÜM
METODOLOJİ VE UYGULAMA

6.1.	Araştırmanın Amacı ve Önemi	28
6.2.	Araştırmanın Hipotezleri	29
6.3.	Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	30
6.4.	Araştırmanın Modeli.....	32
6.5.	Araştırmanın Kısıtları ve Öneriler	32
6.6.	Varsayımlar	33
6.7.	Veri Toplama Araçları.....	33
6.7.1.	Kişisel Bilgi Formu	33
6.7.2.	Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği.....	34
6.7.3.	Evlilik Çatışması Ölçeği.....	35
6.7.4.	Evlilikte Problem Çözme Ölçeği.....	35
6.8.	İşlem.....	36

YEDİNCİ BÖLÜM
ARAŞTIRMA BULGULARI

- 7.1. Katılımcıların Gelir Düzeylerinin Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği, Evlilik Çatışması Ölçeği ve Evlilikte Problem Çözme Ölçeği ile İlişkisi 38**
- 7.2. Katılımcıların Eğitim Düzeylerinin Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği, Evlilik Çatışması Ölçeği ve Evlilikte Problem Çözme Ölçeği ile İlişkisi 40**
- 7.3. Katılımcıların Yaş Aralıklarının Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği, Evlilik Çatışması Ölçeği ve Evlilikte Problem Çözme Ölçeği ile İlişkisi 42**
- 7.4. Araştırma Kapsamında Katılımcılara Uygulanan Ölçeklerin Birbirleri İle Olan İlişkisi.....44**
- 7.5. Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği Puanının Cinsiyet Değişkeni Açısından Karşılaştırılması 47**
- 7.6. Evlilik Çatışması Ölçeği Puanının Cinsiyet Değişkeni Açısından Karşılaştırılması.....48**
- 7.7. Evlilikte Problem Çözme Ölçeği Puanının Cinsiyet Değişkeni Açısından Karşılaştırılması 49**
- 7.8. Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği Puanının Gelir Düzeyi Değişkeni Açısından Karşılaştırılması 49**
- 7.9. Evlilik Çatışması Ölçeği Puanının Gelir Düzeyi Değişkeni Açısından Karşılaştırılması 51**
- 7.10. Evlilikte Problem Çözme Ölçeği Puanının Gelir Düzeyi Değişkeni Açısından Karşılaştırılması 52**
- 7.11. Sonuç 53**

SEKİZİNCİ BÖLÜM TARTIŞMA VE ÖNERİLER

8.1. Tartışma	57
8.2. Öneriler	61
8.3. Sonuç	63
KAYNAKÇA	65
EKLER.....	71
EK1: Kişisel Bilgi Formu.....	71
EK 2: Çocuklukta Evlilik Çatışmasının Algılanması Ölçeği.....	72
EK 3: Evlilik Çatışması Ölçeği.....	74
EK 4: Evlilikte Problem Çözme Ölçeği	76
ÖZGEÇMİŞ.....	77

TABLolar

Tablo 1. Demografik Özelliklerine İlişkin Betimleyici İstatiksel Tablolar	31
Tablo 2. Gelir Düzeyinin Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği ile İlişki.....	38
Tablo 3. Gelir Düzeyinin Evlilik Çatışması Ölçeği-Çatışma Yaygınlığı ile İlişkisi	39
Tablo 4. Gelir Düzeyinin Evlilik Çatışması Ölçeği-Çatışma Sıklığı ile İlişkisi.....	39
Tablo 5. Gelir Düzeyinin Evlilikte Problem Çözme Ölçeği ile İlişkisi.....	40
Tablo 6. Eğitim Düzeyinin Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği ile İlişkisi .	40
Tablo 7. Eğitim Düzeyinin Evlilik Çatışması Ölçeği-Çatışma Yaygınlığı ile İlişkisi	41
Tablo 8. Eğitim Düzeyinin Evlilik Çatışması Ölçeği-Çatışma Sıklığı ile İlişkisi	41
Tablo 9. Eğitim Düzeyinin Evlilikte Problem Çözme Ölçeği ile İlişkisi	42
Tablo 10. Yaş Aralıklarının Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği ile İlişkisi	42
Tablo 11. Yaş Aralıklarının Evlilik Çatışması Ölçeği-Çatışma Yaygınlığı ile İlişkisi	43
Tablo 12. Yaş Aralıklarının Evlilik Çatışması Ölçeği-Çatışma Sıklığı ile İlişkisi.....	43
Tablo 13. Yaş Aralıklarının Evlilikte Problem Çözme Ölçeği ile İlişkisi.....	44
Tablo 14. Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği ile Evlilik Çatışması Ölçeği	44
Tablo 15. Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği ile Evlilik Çatışması Ölçeği	45
Tablo 16. Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği ile Evlilikte Problem	45
Tablo 17. Evlilikte Problem Çözme Ölçeği ile Evlilik Çatışması Ölçeği Çatışma Yaygınlığı ile İlişkisi	46
Tablo 18. Evlilikte Problem Çözme Ölçeği ile Evlilik Çatışması Ölçeği Çatışma Sıklığı ile İlişkisi.....	46
Tablo 19. Cinsiyete Göre Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri.....	47
Tablo 20. Cinsiyete Göre Evlilik Çatışması Yaygınlığı Puan Ortalamaları ve Standart	48
Tablo 21. Cinsiyete Göre Evlilik Çatışması Sıklığı Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri	48
Tablo 22. Cinsiyete Göre Evlilikte Problem Çözme Ölçeği Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri	49
Tablo 23. Üç Farklı Gelir Düzeyindeki Katılımcıların Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği Puanına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları	50
Tablo 24. Üç Farklı Gelir Düzeyindeki Katılımcıların Evlilik Çatışması Yaygınlığı Ölçeği Puanlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları	51

Tablo 25. Üç Farklı Gelir Düzeyindeki Katılımcıların Evlilik Çatışması Sıklığı Ölçeği Puanlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	52
Tablo 26. Üç Farklı Gelir Düzeyindeki Katılımcıların Evlilikte Problem Çözme Ölçeği Puanlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	53

GİRİŞ

Çocukluk ve ergenlik döneminde aile içinde yoğun tartışma ortamında büyüyen kişilerin yetişkinlik dönemlerinde kendi hayatlarında birçok problemle karşılaştıkları görülmektedir. Özellikle bu problemlerin başında başarılı romantik ilişki kurabilme becerisi gelmektedir. Çünkü başarılı bir romantik ilişki kurabilmek demek çevresiyle sosyal ilişkiler kurabilmeyi, psikolojik açıdan olgun olabilmeyi ve karakter olarak güçlü olabilmeyi gerektirmektedir (Berscheid, 1999). Bu açıdan bakıldığında birçok araştırmacı için aile içinde yoğun tartışma ortamında büyümenin etkileri cazip bir araştırma konusu olmuş, bu durumun sebepleri, etkileri ve dinamikleri birçok farklı başlıklar altında incelenmiştir ve hala da incelenmeye devam etmektedir. Bu araştırmayla da çocukluk döneminde aile içinde yoğun tartışma ortamını deneyimlemenin, kişilerin yetişkinlik dönemlerinde evliliklerinin kalitesi üzerine ve evliliklerinde partnerleriyle bir anlaşmazlık yaşadıklarında problem çözme becerileri üzerine olan etkisinin incelenmiştir.

Bu araştırmanın amacı; çocukluk döneminde aile içinde yoğun tartışma ortamını deneyimlemiş olmanın kişinin ilerleyen dönemde evliliklerindeki yaşadığı çatışma oranlarına ve problem çözme becerisine olan etkisini incelemektir.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2013) verilerini incelediğimizde son 10 yılda boşanma oranlarında %38'lik bir artış, evlenme oranlarında ise %2,5'lik bir azalma olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar da çok net bir şekilde, günümüz insanların kendi romantik ilişkilerinde yaşadıkları sorunlar karşısında çözüm odaklı olmaktan ziyade daha hızlı sorundan nasıl kaçabilirim yönünde bir davranış geliştirdiklerini göstermektedir. Aynı zamanda evlenme oranlarındaki düşüş ise insanların bir kişi ile birlikte bir yaşam paylaşmaktan ziyade daha bireysel olarak yaşamı tercih etmeye başladıkları konusunda bir

mesaj taşıyabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Türkiye’de son zamanlarda boşanma oranlarının artması ve evlilik oranlarının azalması, bireylerin problem çözme ve ilişki sürdürme becerileri hakkında bize ışık tutarken, bu durumun gittikçe büyüyecek ve kişilerin özel ilişkileriyle birlikte hayatlarının birçok alanlarında bu becerilerden yoksun kalabilecekleri yönünde problemlerin olabileceği konusunda sinyal verebilecek niteliktedir.

Sonuçların bu şekilde değişkenlik göstermesi, bu konunun hala birçok araştırmacı tarafından merak edilmesine ve çalışmalarına devam etmelerine neden olmaktadır. Kültürel farklılıkların da bu araştırmanın sonuçlarını değiştirebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu zamana kadar yapılan araştırmalarda Türkiye’de böyle bir çalışmanın bu detayda yapılmamış olmaması dikkate alınarak, hem bu konudaki eksikliğe katkıda bulunabilmek hem de elde edilecek sonuçlardan yola çıkarak yeni araştırmalara öncü olabilmek amaçlı bu konu bu araştırma kapsamında incelenmiştir. Aynı zamanda ülkeler arası değişen kültürel farklılıklar ve dinamikler de göz önünde bulundurulduğunda bu çalışma başlığının önemi ve bu konuyla ilgili daha fazla araştırma yapma gereksinimi ortaya çıkmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL BİLGİLER

1.1. Romantik İlişkilerde Tartışma

Romantik ilişkilerde az miktarda tartışmaların yaşanması, ilişkinin sağlıklı ilerleyebilmesi açısından önemlidir. Çünkü tartışma bireylerin arasındaki yanlış anlamayı ortadan kaldırır, iki tarafın da düşüncelerini paylaşarak daha sağlıklı ve gelişen çözümler bulmalarına yardımcı olur. Bu nedenle aile içinde yaşanacak ve sonu çözüme bağlanabilen küçük tartışmalar aileyi rol model alan çocuk veya ergen için yetişkinlik dönemlerinde ilişkilerinde özellikle romantik ilişkilerinde problem çözme becerilerini geliştirecektir. Bu nedenle aile içindeki tartışmanın kendisinin dışında, büyüklüğünü ve sıklığını da göz önünde bulundurmak gereklidir (Grych *vd.*, 1992).

1.2. Evliliklerde Tartışma

Yapılan araştırmalar evlilikler içinde yaşanan tartışmaların şiddeti arttıkça, evlilik içindeki çiftlerin birbirine olan duygusal yakınlığının azalmaya başladığını göstermektedir. Bowlby'nin (1969) teorisine göre, bireylerin davranışları, düşünme kalıpları, duyguları ve ilişki kurma becerileri (özellikle romantik ilişki), bireylerin çocukluk dönemlerinde kendi ailelerinde yaşadıkları deneyimlerine göre şekillenmektedir. Bowlby'in (1969) çalışmaları bir çocuğun erken yaşlarda bir ya da daha fazla kişiye güvenli bağlanma geliştirememesinin, yetişkinlikte yakın romantik ilişkiler geliştirmede sorunlarla karşılaşacağını göstermiştir. Çocuğun erken yaşlarda güvenli bağlanma geliştirebileceği kişilerin genellikle aile içindeki kişiler olduğunu tespit edilirken, aile içindeki karşılıklı empati kurarak partneri anlayabilen, tartışma sıklığının az olduğu ailelerde yetişen çocukların bu bağlanma modelini daha rahat

geliştirebildikleri tespit edilmiştir. Bu teori Gray ve Steinberg (1999) tarafından da desteklenmekte olup, çocukluk döneminde deneyimlenen ilk ilişkinin aile ilişkisi olduğu, bunun da çocuk için yetişkinlik döneminde kendi yaşayacağı ilişkisinin kalitesini belirlediği belirtilmiştir. Anne ve baba arasında sıcak ve duygusal bir ilişkiyi deneyimleyen çocukların, yetişkinlik dönemlerinde kendi romantik ilişkilerinde daha duygusal ve partneri ile empati kurabilme ve problemleri çözebilme konusunda daha özverili olduğu görülmüştür.

Bunun yanı sıra, aile içinde şiddetli tartışma ortamında yetişen kişilerin evlilik ve ilişki konusunda daha negatif beklentilerinin olduğu tespit edilmiştir. Mutsuz ve tartışma ortamında yetişmenin, kişilerin romantik ilişkilerinde uygun olmayan davranışlar gösterme olasılıklarını da arttırmaktadır. Bunun sonucunda bu kişiler partnerine karşı güvensiz ve agresif davranışlar sergileyebilmektedir (Steinberg *vd.*, 2006). Aynı zamanda yapılan geçmiş araştırmalar göstermektedir ki, yoğun tartışma ortamında yetişen kişilerin daha az tartışma ortamında yetişen kişilere oranla daha fazla ilgi görebilmek için daha sık partner değiştirmektedirler, ve romantik ilişkilerinde yaşadıkları en küçük zorluklar karşısında da çözüm bulmak yerine hızlıca ilişkilerini sonlandırıp, yeni bir ilişki arayışı içerisine girmektedirler (Hetherington *vd.*, 1978).

Grych, Seid ve Fincham (1992) çalışmalarında birçok ailenin kendi aralarında tartışma yaşadıklarında çocuklarının bundan etkilenebileceğini tahmin etmediklerini tespit etmişlerdir. Yapılan tartışmaların başka odalarda olması veya çocuk uyuduğu zaman yapılmış olmasından dolayı ailelerin çocuklarının etkilenmesinin mümkün olamayacağı şeklinde düşüncelerine neden olmuştur; ancak bu durum çocuklarının tartışmalarını dinlediklerini veya duyduklarını göz ardı etmiş olduklarını göstermektedir. Ne var ki, aile içindeki tartışmaları duymanın, görmek kadar etkisi olduğu bariz ortadır. Özellikle bu tartışmaların yoğun ve sık olması ise, çocuğun romantik ilişkiler konusunda umutsuz, gergin ve sinirli duygular geliştirmesine neden olmaktadır.

Bu yukarıda belirtilen araştırma bulgularının tersi olarak ise, Shulman, Scharf, Lumer ve Maurer (2001) yaptıkları araştırmalarında aile içinde yoğun tartişma ortamında yetişmenin, bireyin romantik ilişkilerinde daha az problem yaşamasına neden olduğu yonundedir. Yapılan araştırmaya gore bunun en buyuk nedeni çocukların bu tartişmaları deneyimlerken aynı zamanda tartişmaların ne gibi sonuçlar doğurduğunu gormeleridir. Bu nedenle kendi ozel ilişkilerinde aynı hataları yaşamamak adına partnerlerine karşı daha duyarlı ve ilişkilerinde daha ozum odaklı davranmaktadırlar.

Bu araştırma aile içi yoğun tartişma ortamında yetişen çocukların bu durumun yetişkinlik donemlerinde romantik ilişkilerine ne gibi etkileri olduğunu tespit edilmek amaçlı yapılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

AİLE İÇİ ÇATIŞMA VE ÇOCUK İLİŞKİSİ

Çocuk aile içinde olduğu gibi toplum içinde de en küçük temel yapı taşlarından biridir. Çocuk dünyaya geldiğinde ilk önce aile içinde yetişmeye başlar, büyümeye devam eder ve toplum içinde hak ve sorumlulukları olan bir birey haline gelir. (Erel ve Burman, 1995). Bu durum toplumda bir birey olarak yaşama devam edecek olan bir çocuğun, aile tarafından ilk temellerinin atıldığını göstermektedir. Aile içi ilişki bir çocuğun çevresinin ve davranışlarının önemli bir kısmını oluşturduğu, çocuğu doğrudan etkilediği görülmektedir (Fincham, 1998). Bu sebeple aile içi ilişki çocuğun hem fiziksel hem de ruhsal gelişimini doğrudan etkileyen bir faktördür.

Aile içi çatışma çocukları strese sokar bunun yanı sıra birçok alanda da çocuğun hem ruhsal ve hem de davranışsal uyumsuzluk gösterme ihtimallerini arttırmaktadır. Bundan dolayı yoğun çatışmanın yaşandığı ailelerde yetişen çocukların ilerleyen yaşlarında çeşitli davranışsal problemler geliştirme riskleri daha yüksektir. (Cummings ve Davies, 1994). Aile içi çatışmasına maruz kalan çocukların ilerleyen yaşlarında ağlama, öfke, onaylanmayan davranışlar, karşı gelme ve saldırganlık gibi dışa yönelik gözükten davranışsal problemler ile kaygı, depresyon, öfke, anksiyete, utanç ve endişe gibi içe yönelik gözükten davranış problemleri gösterdikleri tespit edilmiştir. (Cummings ve Davies, 1994).

Aile içinde yaşanan çatışmaların çocukların yaşamlarındaki etkileri üzerine çeşitli modeller ve teoriler oluşturulmuştur. Bu araştırma kapsamında en popüler ve geçerli teori ve modeller incelenmiş olup, araştırmanın temelini oluşturması açısından bu bilgilerden yararlanılmıştır.

2.1. Bilişsel ve Bağlamsal Çerçeve Modeli

Bu modele göre aile içindeki çatışmanın sıklığı, yoğunluğu, içeriği ve çözüm şekilleri çocuklar üzerinde değişen etkiler yaratabilmekte, bu etkiler çocukların yetişkinlik dönemlerinde de psikolojik ve fizyolojik olarak kendini gösterebilmektedir (Grych ve Fincham, 1990).

Aile içinde sıklıkla çatışmaya tanıklık eden çocuklarda iki yönlü uyumsal davranış gözlenmesi beklenmektedir. Bunlardan ilki çocuğun yaşanan çatışmalara karşı daha duyarsız hale gelmesi durumunda, yetişkinlik dönemlerinde ilişkilerinde daha az uyum problemleri yaşamasıdır. Diğer ise çocuğun çatışmaya karşı daha duyarlı hale gelmeleri halinde yetişkinlik dönemlerinde ikili ilişkilerinde daha fazla uyum problem göstermektedirler.

Model kapsamında diğer önemli konulardan bir tanesi ise aile içindeki çatışmanın yoğunluğudur. Buna çatışmanın şiddet derecesi de denilebilir. Aile içinde yaşanan çatışmanın şiddeti ne kadar düşükse çocuklar yetişkinlik dönemlerinde kuracakları ilişkilerinde daha az uyum problemi göstermektedirler, ne kadar fazla ise uyum problemi de bir o kadar artış göstermektedir. Bir diğer önemli konu ise aile içindeki çatışma içeriğidir. Çatışmanın içeriğinin merkezinde çocuk varsa, çocuk yetişkinlik döneminde daha fazla uyum problemleri yaşaması beklenilmektedir. Çatışma içeriğinin nefret ve fiziksel şiddeti de kapsamı çocuk üzerinde olumsuz etkisini daha da arttırmasına neden olmaktadır. Bu da yetişkinlik döneminde çatışma anlarında kendini olumsuz davranışlar olarak göstermektedir.

Bu model kapsamındaki son önemli konu ise var olan çatışmaların nasıl çözümlendiğidir. Aile içi çatışmalarında ebeveynler çatışmalarını etkili bir şekilde çözüme ulaştırabiliyorlarsa, bunu gözlemleyen çocuklarında problemlerle etkin başa çıkma becerilerinde olumlu yönde ilerleme olduğu kaydedilmiştir. Tam tersi durumda ise çocuklar da çatışma çözümü konusunda olumsuz kalıpların oluşmasına neden olmaktadır.

2.2. Sosyal Öğrenme Teorisi

Bandura ve Walter 1963 yılında ortaya koymuş olduğu teoriye göre, toplum içindeki davranışsal modeller yine toplum içindeki yaşanan olaylar karşısında toplumdaki bireyler tarafından verilen cevapların gözlemlenmesi ile kazanılıyor (Bandura, 1969).

Bandura'ya (1969) göre insanlar bir takım agresif davranış özellikleri ile dünyaya gelmiyorlar, agresif davranmayı gözlemleyerek öğreniyorlar. Özellikle bu tür davranışların temeli çocukluk döneminde rol model alınan kişilerin davranışları ile atılıyor. Çocukluk döneminde aile içindeki sevilen bir yakının gözlemlenen agresif davranışları, çocuklar tarafından yetişkinlik dönemlerinde stres ile baş etmede, tartışma ve problemleri çözmede bir yöntem olarak kullanılmaktadır (Pattersın, Dishion & Bank, 1984).

Özetlemek gerekirse, sosyal öğrenme teorisine göre çocukluk döneminde aile içindeki gözlemlenen agresif davranışlar, çocuğun yetişkinlik dönemi süresince bu tür davranışları göstermesini daha da pekiştirmektedir. Bandura'ya göre, özellikle sevilen ve rol model alınan bir kişinin bu davranışları sergiliyor olması, çocuk için ilerleyen dönemlerde stresli durumlarda, tartışma ve problem çözmede agresif davranışın herkes tarafından kabul edilebilir, uygun bir davranış olarak algılanmasına ve kendi ilişkilerinde de bu gibi durumlar ile karşılaştığında agresif davranış yöntemleri ile karşısındaki kişi ile olan ilişkisini olumsuz bir şekilde etkileyecek boyuta getirebileceğini belirtmiştir.

2.3. Duygusal Güvenlik Hipotezi

Aile içindeki çatışmanın çocuk üzerinde nasıl bir etki bıraktığı sorusuna cevap bulmak için Davies ve Cummings (1994) tarafından geliştirilmiş olan hipotezlerden bir diğeri ise duygusal güvenlik hipotezidir. Yapılan birçok araştırmanın temeline bakıldığında kişilerde davranış problemlerine yol açan nedenler incelenirken daha çok aile içindeki çatışmanın yaratmış olduğu olumsuz psikolojik yapılara odaklanıldığı gözlemlenmektedir (Grych &

Fincham, 1990). Yukarıda belirtmiş olduğumuz bilişsel bağlamsal çerçeve modeli bu durumu açıklamaya çalışan araştırma modellerinden biridir.

Duygusal güvenlik, aile içinde yaşanan çatışmalardan etkilenmektedir. Çocuk ve ebeveyn ilişkisi olarak değerlendirdiğimizde, aile içinde özellikle çocuk tarafında duygusal güvenliğin korunması en önemli konulardan bir tanesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Buradan da anlaşılacağı gibi duygusal güvenlik hipotezi ve bağlanma teorisinin altında yatan ortak nokta her ikisinin de çocuğun aile içindeki güvenliğinin çocuğun davranış uyumunu etkileyen önemli bir konu olarak görmesidir (Cummings & Davies, 1998).

Cummings ve Davies'e göre (1994) bir çocuk güvenli bağlanmaya sahip olduğu halde duygusal güvenlik gelişimi olumsuz etkilenmiş olabilir. Çocuklar istikrarlı ve kendilerinin korunduklarını hissettikleri bir ailede buldukları çevrenin güvenli bir yer olduğu duygusunu yaşarlar. Özellikle stres durumlarında aile bireylerinin olumlu, istikrarlı ve duygusal olarak çocuk tarafından ulaşılabilir olması durumunda bu duyguyu taşımaya devam ederler.

Aile içindeki yaşanan çatışmalarda ebeveynlerin hem eş olarak birbirlerine karşı olan hem de çocuklarına karşı olan hassasiyetlerinde, istikrarlarında ve çocuk tarafından duygusal olarak ulaşılabilir olmalarında bir takım bozulmalar meydana gelebilmektedir (Cummings & Davies, 1994). Ailelerindeki bu durumu gözlemleyen çocukların buldukları çevrenin güvenli bir yer olduğu ile ilgili algılarında tehdit oluşturabilmektedir (Cummings ve ark., 2006).

Çocukların duygusal ruh halleri onların aile içinde yaşanan çatışmalara verdikleri anlamı ve nasıl algıladıklarını etkilemektedir. Örneğin bir çocuk kendini duygusal anlamda güvensiz hissediyorsa çatışmaya verdiği anlam da olumsuzlaşmaktadır. Bu durum da çocuğun çatışma ile ilgili başa çıkma davranışlarını olumsuz olarak etkilemektedir (Cummings & Davies, 1994).

Grych ve Fincham'a göre (2001), çatışma karşısında başa çıkma davranışlarında bozulmalar meydana gelen çocuklar, günlük karşılaştıkları sıkıntılar ve problemler karşısında kendilerini duygusal ve davranışsal olarak düzenlemekte sorunlar yaşayabilmektedirler. Özellikle evlilik içindeki yoğun çatışma ortamı, çocukların duygusal güvenlik hislerini yoğun bir şekilde tehdit ederek, çocukların psikolojik uyumlarını tehlikeye sokmaktadır. (Cummings & Davies, 1998).

Duygusal güvenlik aile içinde var olan ilişkinin ve iletişimin kalitesinden, aile içinde yaşanan çatışmaların şiddetinden, ebeveynlere fiziksel ve/veya duygusal olarak erişememezlikten olumsuz olarak etkilenmektedir (Cummings & Davies, 1995).

2.4. Aile İçi Çatışmayı Gözlemlemenin Çocuk Üzerine Etkisi

Aile içinde yaşanan çatışmaların kuşkusuz çocuklar üzerinde etkisi büyüktür. Çatışmaların çocuk üzerine olan etkilerini davranışsal, duygusal, bilişsel, fiziksel ve uzun dönem etkisi olarak 5 bölümde inceleyebiliriz.

2.4.1. Davranışsal ve Duygusal Gelişimine Etkisi

Aile içi çatışmaya sıklıkla tanıklık edip, maruz kalan çocuklar ve buna çok sık tanık olmayan çocuklar arasında yapılan araştırma sonuçları göstermektedir ki, tanıklık eden çocukların diğer çocuklara oranla daha fazla davranışsal problemler göstermektedirler (Mathias, Mertin & Murray; 1995). Bununla birlikte çatışmalara tanıklık etmenin sıklık ve yaygınlık derecesi, çocukta görülen davranışsal problemin de şiddetine etki etmektedir (Wolfe, Zak, Wilson & Jaffe, 1986).

Amerika, Avustralya ve Türkiye'de yapılan araştırma sonuçları aile içi çatışmalara sıklıkla tanıklık eden, annesinin babası tarafından şiddete maruz kaldığını gören çocukların ilerleyen yaşlarında daha fazla davranışsal problem gösterdikleri bulgusuna ulaşmıştır

(KSGM, 2009). Aynı şekilde aile içinde çatışmada sözel ve davranışsal şiddete tanıklık eden çocukların, sadece sözel şiddete tanıklık eden çocuklara oranla daha fazla davranışsal ve sözel saldırılar gösterdiği, ilerleyen yaşlarında problem çözme becerilerinde daha fazla agresif tutumlar sergilediği görülmüştür (Fantuzzo, DePaola, Lambert, Martino, Anderson & Sutton; 1991).

Fantuzzo ve arkadaşlarının (1991) yapmış olduğu araştırma sonuçlarından bir diğeri de aile içi çatışmaya tanıklık eden ve maruz kalan çocukların, tanıklık etmeyen çocuklara oranla daha fazla duygusal problemler geliştirdikleri yönündedir. Yine aynı şekilde bu durumlara maruz kalan ve tanıklık eden çocuklar ile ilerleyen yaşlarında kaygı bozuklukları, anksiyete, öfke kontrolü, depresyon ve uyum sorunları arasında pozitif bir korelasyon bulunmuştur (Singer, *vd.*, 1995). Bununla birlikte bu çocuklarda kendini suçlama eğilimi, kendini mutsuz ve değersiz hissetme eğilimlerinin de daha fazla olduğu görülmüştür. Bu durum ilerleyen yaşlarında da kendini göstermektedir (Jaffe, Hurley & Wolfe, 1990).

2.4.2. Bilişsel İşleyiş ve Tutum Üzerine Etkisi

1998 yılında Rossman tarafından yapılan araştırmada aile içi çatışmaya tanıklık eden ve maruz kalan çocuklarda bilişsel gelişim diğer tanıklık etmeyen çocuklara oranla daha zayıf ilerleme göstermektedir. Yine tanıklık eden çocuklar perspektif ve bellek çalışmalarında çok daha düşük performans sergilemektedirler.

Bununla birlikte aile içi çatışmaya tanıklık eden ve maruz kalan çocuklarda belirgin bir şekilde okul performanslarında düşüş (Osofsky, Pepler & Moore; 1999); okuma, okuduğunu anlama ve matematiksel çalışmalar da ise daha zayıf performans sergiledikleri görülmektedir (Westra & Martin, 1981).

2.4.3. Fiziksel Gelişimine Etkisi

Cambell ve Lewandowski (1997)'nin yapmış olduğu araştırmaya göre aile içi çatışmaya tanıklık eden ve maruz kalan çocuklarda çeşitli fiziksel semptomlar ortaya çıkmaktadır. Bunların başlıcaları arasında baş ağrısı, yatak ıslatma, uyku bozuklukları ve ağlama krizleri olduğu tespit edilmiştir.

Kanada ve Amerika'da yapılan araştırma sonuçlarına göre de aile içi çatışma ve şiddete tanıklık eden çocuklarda çeşitli hastalıklar mazeretiyle okula gitmeme oranlarının, diğer çocuklara oranla daha fazla oldukları tespit edilmiştir (Kerouac, et al., 1986).

LOKK istatistik sonuçlarına göre bu gibi durumlara tanıklık eden çocukların bir takım psikosomatik belirtiler gösterme eğilimlerinin de fazla olduğu görülmüştür (Tilia & Hansen, 2007). Bunların başlıcaları ise insomnia, karın ağrıları ve konsantrasyon problemleridir.

2.4.4. Uzun Dönem Etkisi

Boden ve arkadaşları tarafından 2010 yılında yapılan araştırma sonuçlarına göre aile içi çatışmaya tanıklık eden ve maruz kalan çocuklar yetişkinlik dönemlerinde davranış bozuklukları ve inatlaşma (karşı gelme) bozuklukları ile karşımıza çıkmaktadır. Sosyal Öğrenme Teorisi kapsamında Kalmuss (1984) tarafından yapılan araştırmalarda aile içi çatışmalara tanıklık eden kız ve erkek çocuklarda kendi evliliklerinde daha şiddetli çatışmalar yaşadığı gözlemlenmiştir.

Bunun yanı sıra aile içi çatışmaya tanıklık eden çocukların yetişkinlik dönemlerinde yapmış oldukları evliliklerinde partnerlerine tanıklık etmeyen çocuklarınkisine oranla üç kat daha fazla kötü davranışlar sergiledikleri tespit edilmiştir (Straus, 1991)

1996 yılında Henning, Leitenberg, Coffey, Turner ve Bennett tarafından üniversitede okuyan kız öğrenciler ile yapılan araştırma sonuçlarında ise , çocukluk döneminde aile içi çatışmaya sıklıkla tanıklık eden ve buna maruz kalan kız öğrencilerin diğer tanıklık etmeyen

kız öğrencilerine oranla okul yaşamlarında ve özel ilişkilerinde daha fazla stres yaşadıkları ve sosyal uyum göstermede zorluk çektikleri tespit edilmiştir. Aynı zamanda sıklıkla kavga eden erkeklerin ise çocukluk dönemlerinde aile içi şiddete daha sıklıkla maruz kaldıkları tespit edilmiştir (Rosenbaum ve O'Leary, 1981)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE BAŞ ETME BECERİLERİ

Folkman ve Lazarus (1985) tarafından baş etme kelime tanımı olarak stresli bir durum karşısında oluşabilecek her türlü içsel veya dışsal sonucun, bireyin bilişsel ve davranışsal gayreti ile üzerinden gelmesi, sonucu ortadan kaldırması ya da tolere edebilme becerisi olarak belirtilmiştir.

Bilişsel yaklaşım açısından değerlendirildiğinde tehdit verici bir durum karşısında sağlıklı bir bireyin tehdit edici unsur ile baş edebilme adına alternatif çözümler araması ve/veya var olan kaynakları etkili bir şekilde değerlendirmesi gerekmektedir. Folkman ve Lazarus'a göre (1985), birey bu şekildeki stres verici bir durum karşısında iki aşamalı baş etme becerisi göstermektedir: birincil aşama ve ikincil aşama.

Birincil aşamada ortada birey tarafından negatif veya stresli bir olay olarak değerlendirilen bir durum yoksa birey bununla baş etme adına herhangi bir çaba sarf etmemektedir. Ancak birey tarafından kayıp, stres verici bir durum veya zarar olarak değerlendirildiğinde kişi baş etme konusunda harekete geçmektedir. Birincil aşama içerisinde yer alan stres verici faktörler arasında bir yakının kaybı, para kaybı, işten çıkarılma gibi durumlara örnek verilebilir (Folkman & Lazarus, 1985).

İkincil aşamada ise birey birincil aşamada yer alan stres verici bir durum ile karşılaştıktan sonra alternatif baş etme becerilerini gözden geçirir aynı zamanda hangi alternatifin daha başarılı olacağı konusunda da bir değerlendirme yapar. Bu nedenle ikincil aşama birincil aşamaya göre daha derin düşünme gerektiren bir aşamadır. Bireyin baş etme konusunda değerlendirmiş olduğu alternatifler sosyal, fiziksel ve bireysel kaynaklı olabilirler. Sosyal kaynaklar için aileden veya arkadaş çevresinden duygusal destek; fiziksel kaynaklar

için eğitim, sağlık, statü; bireysel kaynaklar için de problem çözme becerisi, özgüven olarak belirtilebilir (Folkman & Lazarus, 1984).

Bu kapsamda bireyin baş etme becerileri incelediğimizde özellikle çocukluk döneminde yaşamış olduğu sosyal çevre, aile içerisindeki ilişkiler göz önünde bulundurulmalıdır (Compas, 1987).

3.1. Aile İçi Tartışmaya Tanıklık Eden Çocuklarda Baş Etme Becerisi

Yukarıda yer alan konuda da belirtildiği üzere bireylerde baş etme becerileri değerlendirilirken çocukluk dönemlerinde içinde buldukları sosyal çevre ve aile içi ilişkiler göz önünde bulundurulmalıdır (Compas, 1987). Özellikle aile içi çatışmalara tanıklık eden çocuklarda yaşanan durumu tehdit edici, güvensiz ve korku verici olduğu şeklinde algıladığı da göz önünde bulundurulmalıdır (Edleson, 1999).

2003 yılında Goldblatt tarafından yapılan araştırmada 13-18 yaş arası çocuklara aile içi çatışmalara tanıklık etmenin kendilerini nasıl etkiledikleri ve ilerisi için kendilerine nasıl bir tecrübe kazandırdığı konularına değinilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre aile içi çatışmalara sıklıkla tanıklık eden çocukların bu durumun kendilerine hayata karşı baş etme becerilerini geliştirdiğini ve başlarına gelebilecek diğer stresli durumlar ile mücadele edebilecek güç verdiklerini belirtmişlerdir (Goldblatt, 2003).

3.2. Ebeveyn Davranışları ve Çocuklarda Baş Etme Becerisi

Çocuklarına duygusal destek veren ve çocuklarının fikirlerine önem veren ailelerin çocukları ile çocuklarına aşırı korumacı, agresif, duygusal destek göstermeyen ailelerin çocukları incelendiğinde, ailelerinden destek gören çocukların stresli durumlar karşısında göstermiş oldukları baş etme becerileri, ailelerinden yeterince destek görmeyen çocuklara oranla daha ileri seviyede olduğu gözlemlenmiştir (Cohen & Wills, 1985; Baumrind, 1991).

DuRant, Cadenhead, Pendergrast, Slavens ve Linder tarafından 1994 yılında yapılan araştırmaya göre aile ile birlikte düzenli ve sağlıklı ilişkiler içerisinde yetişen çocukların toplumsal ve bireysel stres uyaranlarına karşı aile içinde düzenli ve sağlıklı ilişki içerisinde yetişmeyen çocuklara oranla daha başarılı baş etme becerileri gösterdikleri belirtilmiştir. 1999 yılında Osofsky'nin da belirtmiş olduğu üzere, bir çocuğa tehdit ve stres faktörü içeren bir durum ile karşılaştığında göstereceği baş etme becerisi, aile içinde olumlu, düzenli, kabul edici, şefkatli davranışlar ile kazandırılır.

Dusek ve Danko'nun 1994 yılında lise öğrencileri ile yapmış olduğu araştırma sonucunda, yetkili ve izin verici ebeveynlik stili uygulayan ailelerin çocuklarının baş etme becerileri konusunda, otoriter ebeveyn stili uygulayan ailelerin çocuklarına oranla daha etkili oldukları bilgisine ulaşılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

EVLİLİK

Evlilik; resmi, duygusal, davranışsal ve biyolojik yönleri olan; karşılıklı cinsel doyumun sağlanmasını, paylaşmayı, dayanışmayı içeren ve neslin devamını sağlayan bir ilişki biçimidir (Çakır, 2008). Evlilik, farklı iki insanın, belli bir yaşa ve olgunluğa geldikten sonra birlikte aynı çatı altında yaşamaya karar vermesinden itibaren içinde buldukları bir sistemdir. Evliliğin, ruh sağlığını koruyucu etkisinin yanında bir o kadar da zorlu bir süreci içerdiği düşünülmektedir (Ovalı, 2010). Bunlar göz önüne alındığında evlilik bireyler arasında mutluluk ve doyum arttırma özelliği taşıırken aynı zamanda problem ve çatışma kaynağının temelini de oluşturabilmektedir.

Evlilik hayatında çiftlerin karşılıklı problemler yaşaması ve bu problemlere yönelik etkin çözüme ulaşamamaları sonucu; çiftler arasında ilişki doyumda azalmanın meydana gelmesi, ilişkinin bozulması meydana gelmektedir. Bunun sonucu olarak da boşanmaların yaşanması kaçınılmaz olmaktadır (Güven & Sevim, 2007). TUIK 2013 verileri incelendiğinde artan boşanma oranlarının bu durumu çok net gözler önüne serdiği görülmektedir. Bu nedenle ülkemizde bu alanda yapılacak çalışmalar daha da bir önem taşımaktadırlar.

Özgüven'in 2001 yılında evlilik çatışması ile ilgili olarak yapmış olduğu tanımda çatışmanın, evlilikte bireylerin kendi isteklerinin karşı tarafın anlamadığı veya engellediğini algılaması ile başlayan ve iki tarafıda içinde barındıran ve etkileyen bir süreç olduğunu görüyoruz. Bu tanıma göre evlilik içindeki tartışma ve çatışmaları anlayabilmek için evlilik içindeki bireylerin bunları nasıl algıladığını anlamak, aynı zamanda bireylerin duygu, düşünce ve davranışlarını incelemek gerekmektedir.

4.1. Evlilik Çatışması

Çatışma; iletişim halinde bulunan bireylerin birbirlerinin istek ve ihtiyaçlarına karışmaları, engellemeleri ya da karşılıklı olarak beklentilerinin uyuşmaması durumunda bireyler arasında baş gösteren zıtlama ve kavga olarak tanımlanmaktadır (Yavuzer, 2002). Evlilik çatışması ise çiftlerin kendi isteklerinin karşı tarafın engellediğini ya da engelleyeceğini algılamasıyla iki tarafın duygularını, davranışlarını ve bu durum sonucunda içinde buldukları sonuçları içeren bir süreçtir (Tezer, 1986).

Evli çiftler arasındaki çatışmanın her zaman olumsuz durum yaratmadığı da göz önünde bulundurulmalıdır.

Hayatın içinde ilişkilerde çatışma kaçınılmaz bir durumdur. Özellikle etkin bir şekilde çözüme ulaşan çatışmaların bireyler ve ilişkiler üzerinde olumlu etkisi olduğunu, bireylerin birbirlerini daha iyi anlamasına olanak vererek ilişkinin zeminini sağlamlaştırılmalarını destekler. Çiftlerin çatışma esnasında göstermiş oldukları tutum ve davranışlara göre çatışma yıkıcı veya yapıcı sonuçlar doğuran bir durum haline gelmektedir (Özgüven, 2005).

4.1.1. Demografik Özelliklerin Çatışma Üzerine Etkisi

Evlilik içi çatışmalarda eşlerin yaşları ve bunun evlilik içi çatışmaya olan etkisi araştırmalar da yer alan önemli konulardan bir tanesidir. Argly ve Furnham tarafından 1983 yılında yapılan araştırma sonuçlarına göre evlilikte bireylerin yaşları ilerledikçe evliliğin süresinin uzadığı, bununla birlikte evlilik içinde yaşanan çatışmaların azaldığı ve evlilik içinde yaşanan ilişkide doyumun arttığı yönde sonuçlar bulunmuştur. Benzer çalışma 2009 yılında Smith ve arkadaşları tarafından yapılmış olup, yaşlı çiftlerin (60-76) orta yaşlı (32-59) çiftlere oranla evlilik içindeki çatışma sonucunda daha az olumsuz duygulanım gösterdikleri

ve eşlerin birbirlerine karşı daha ılımlı yaklaştıkları gözlemlenmiştir.

Yaş dışında diğer bir demografik değişken olarak en çok incelenen konulardan bir diğeri ise cinsiyetin evlilik çatışması üzerine olan etkisidir. Bu kapsamda Jose ve Alfons tarafından 2007 yılında yürütülen araştırma sonucunda evlilik içerisinde çatışma anlarında kadınların erkeklere oranla daha fazla sorun odaklı olup, çözüm odaklı olamamalarından kaynaklı evlilik içinde duydukları doyumun erkeklere oranla daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda kadın ve erkeklerin evlilik içindeki çatışma davranışları incelendiğinde kadınların çatışma içerisinde eşlerinden daha fazla şikâyetçi oldukları ve eşlerini daha fazla eleştirerek çatışmanın ilerlemesinde etkili oldukları gözlemlenmiştir (Christensen & Heavey, 1990).

Başka bir demografik değişken olan gelir düzeyinin evlilik çatışması üzerine olan etkisi incelendiğinde aile içinde kadın eşin erkek eşe oranla daha fazla maddi kazanç elde etmesi evlilik çatışmasını arttırdığını bulgusunu ortaya çıkarmıştır (Harrel, 1990). Bir başka bulgu ise düşük gelire sahip evli çiftlerin, evlilik içi çatışmaları daha sıklıkla yaşadıklarını ortaya koymaktadır (Bradbury, Fincham & Beach, 2000). Bu araştırmalardan farklı olarak çıkan bir başka çalışmada ise gelir düzeyinin evlilik uyumu üzerine olan etkisi incelendiğinde ise gelir düzeyi orta olan evliliklerde eşler arasında uyumun, gelir düzeyi yüksek olan evliliklerdeki eşler arasında uyuma göre göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Jenkins, Rasbash & Connor, 2003).

Eğitim düzeyinin evlilik çatışması üzerine olan etkisinin incelendiğinde araştırma sonuçları incelendiğinde farklı bulgular çıkması dikkat çekmiştir. Harrel tarafından 1990 yılında yapılan araştırma sonuçlarına göre kadının eğitim düzeyi yükseldikçe evlilik çatışmasının daha az olduğu görülürken, 1999 yılında Kalmijn tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre ise eğitim düzeyinin artması, eşlerin arasında evlilik çatışmasını arttırdığını

göstermektedir.

4.1.2. Evlilik Çatışmasının Çocuklar Üzerine Etkisi

Evlilik çatışmasının çocuklar üzerine etkisi bu alanda yürütülen araştırmalar içerisinde en yoğun olarak işlenen konulardan biri olmaktadır. 1980 yılında Poerter ve O'Leary tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre evlilik çatışmasına tanıklık eden erkek çocuklar da patoloji, suçluluk ve kişilik bozukluklarının görülme oranı arasında kız çocuklarına oranla daha anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmüştür. Bir başka yapılan araştırma bulguları ise yüksek düzeyde evlilik çatışmasına tanıklık eden ailelerdeki çocukların düşük düzeyde evlilik çatışmasına tanıklık eden çocuklara oranla daha fazla depresyon, anti sosyallik, hiperaktivite görülmüştür (Peterson & Zill, 1986). 2005 yılında Anant ve Raguram tarafından yürütülen bir başka araştırma sonucuna göre ise yüksek düzeyde evlilik çatışmasına tanıklık eden ergenlerde davranım bozuklukları ve öfkenin, düşük düzeyde evlilik çatışmasına tanıklık eden ergenlere oranla yüksek derecede yaşandığını bulunmuştur. 2005 yılında Peksaygılı tarafından yürütülen araştırma sonucunda da 11-18 yaş arası çocukların evlilik çatışmasını annelerinin algıladığı çatışma özellikleri ile benzerlikler gösterdikleri, her iki tarafında tehdit ve kendilerini suçlama eğilimi gösterdikleri bulunmuştur.

4.2. Evlilik Çatışması Üzerine Bilişsel Kuram

Evlilik çatışmasını açıklamak amaçlı yapılan birçok araştırma ve bu araştırmaların sonucunda oluşturulan kuramların içerisinde bilişsel kuram her yönüyle diğerlerinden ayrılmaktadır.

1960'lı yıllardan günümüze gelişimini sürdürmekte olan bu kuram, her ikisi de psikanaliz kökenli olan Aaron Beck ve Albert Ellis tarafından psikanaliz uygulamalarından yola çıkarak yürüttükleri çalışmalardan bugünkü halini almıştır (Koroğlu & Türkçapar, 2009).

Bilişsel kuram, insanların başlarına gelen olaylardan ziyade insanların bu olayları nasıl algıladıkları ve bunun kendilerinde nasıl bir duygu oluşturduğu üzerine odaklanır.

4.2.1. Albert Ellis

Albert Ellis'e göre bilişsel kuram ABC olarak bilinen model ile açıklanabilir. A; bir olgu, olay ya da bir kişinin davranışdır. C; kişinin duygusal ya da davranışsal tepkisi veya sonucudur. B ise; kişinin A (olay) hakkındaki inancı ile A'yı (olayı) yorumlamasıdır. Bu modele göre değerlendirecek olursak A(olay) C'ye (duygusal sonuca) neden olmamaktadır. C'nin (duygusal sonucun) oluşumunda asıl rol oynayan, kişinin A (olay) hakkındaki B (inanç) yapısıdır (Ellis, 1995). Yapılan çalışmalar kişinin duygusal davranışsal tepkisi (C) ile bilişsel inanç sistemi (B) arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır (Chang, 1997).

Ellis; kişilerin duygularının kaynağı kişilerin inanç sistemi olduğu, bu nedenle birçok duygusal hastalıkların akılcı ve gerçekçi olmayan inançlardan kaynaklandığını belirtir. (Sharf, 2000). Buradan yola çıkacak olursak bireylerdeki bu inanç kalıplarının genellikle çocukluk döneminde özellikle başta anne-baba olmak üzere diğer yakın çevre içerisinde kazanıldığı düşünülmektedir.

Ellis'in 1950'lerde geliştirmiş olduğu akılcı-duygusal-davranışçı terapi modeline göre çocukluklarında kendileri ve çevresi hakkında belirli bir değer yargıları edinmekte, bu değer yargılarının yoğun olarak aile üyeleri tarafından aşılacaktır. Aile üyelerinden akılcı olmayan inançları öğrenen çocukların yetişkinlik dönemlerinde bu inanç kalıpları nedeniyle birçok farklı duygusal rahatsızlıklar ile karşı karşıya kalabileceklerini ortaya koymaktadır (Nazlı, 2001).

Albert Ellis'e göre akılcı olmayan inançların değiştirilmesi için üç temel bireylere öğretilmesi gerekir:

1. Aile bireylerinin duygusal problemlerinin temelinde dış dünyadan ziyade kendi aile birlikleri içinde edindikleri akılcı olmayan inanç kalıpları vardır.
2. Aile içerisindeki bireyler bu akılcı olmayan inanç kalıplarını tekrarlama eğilimindedirler.
3. Aile içerisindeki bireylere farkındalıklar kazandırılarak bu akılcı olmayan inanç kalıplarını değiştirmek mümkündür (Nazlı, 2001).

Örneğin çocuğa ailesinde kusursuz bir birey olduğunda insanlar tarafından sevileceği yönünde bir mesaj verilmişse, bu çocuk yetişkinlik dönemine geldiğinde kendi evlilik hayatında kusursuz olmaya çalışıp, bunu başaramadığını gördüğünde kendisinin değersiz ve seilmeye layık biri olmadığı yönünde inanç geliştirmesi muhtemeldir. Bu olumsuz inanç kalıbı duyguları da etkilemekte olup, kişide öfke, kaygı gibi olumsuz duyguların oluşmasına neden olurken, bu duyguların da kişinin evlilik içinde çatışmalar yaşamasına neden olabileceği söylenebilir (Kuzgun, 1988).

4.2.2. Aaron Beck

Beck'e göre bilişler, bireyin kendisine, çevresine ve dünyaya karşı duygu, tutum ve algılarını içermektedir. Bu görüşe göre, saptırılmış düşünme, yetersiz ve yanlış bilgiye dayanarak uygun olmayan sonuçlara varma, hayal ile gerçeği birbirinden ayıramama gibi durumlar bireyse rahatsız edici duygulara ve sorunlu davranışlara neden olmaktadır (Hackney & Cormier, 2005).

Beck'e göre birey ortada var olan olay veya durumu fazlası ile çarpıtıyorsa, buna karşılık geliştireceği duygusal cevabı da olayın veya durumun bizzat kendisinden ziyade kendi çarpıtmaları ile ilgili olacağından ötürü, bireyin duygularının bazen dış durumdaki gerçekleri yansıtmadığı düşüncesi akılda olmalıdır (Beck, 2005). Kısacası bir olay ile karşı karşıya kalan kişinin bu içinde bulunduğu olaya karşı gerçek dışı anlam yüklemesi, yine aynı

kişinin bu olay ile ilgili olarak vereceği duygusal cevabının da gerçek dışı olması beklenilecektir.

Corey'in 2008 yılında belirttiği üzere kişideki işlevsel olmayan duygu ve davranışları değiştirmenin en net yolu kişideki yanlış ve işlevsel olmayan düşünce yapısını değiştirmekten yatar.

Epstein'e (1982) göre evliliklerde meydana gelen çatışmaların çarpıtılmış gerçekler, yanlış varsayımlar, algılama problemleri ve gereğinden fazla genelleme yapılmasından ortaya çıkmaktadır. Bağlamsal model çerçevesinde incelendiğinde evlilikte eşlerden biri bir davranışta bulunduğu, diğer eşte bu davranışa yönelik duygusal ve bilişsel değişimler ortaya çıkabilmektedir. Bu değişimlerin olduğu durum ise genel olarak evlilikte davranışları etkileyen psikolojik koşulları oluşturmaktadır (Bradbury & Fincham, 1988).

Evlilikte eşler isteklerini, inançlarını ve beklentilerini ilişki içinde yansıtmaya başladığında bunların da diğer eş tarafından karşılanmaması durumunda bir takım çatışmaların ve problemlerin olduğu gözlemlenmektedir. Evlilik içinde yaşanan çatışmaların ve hayal kırıklıklarının temelinde ilişkiye dair gerçekçi olmayan beklentilerin var olduğu da yadsınamaz gerçeklerden biri olduğu görülmektedir (DeBord., vd., 1996).

Yapılan araştırma sonuçlarında evliliğinde mutlu olan bireylerin eşlerinin olumsuz davranışları ile karşılaştıklarında bu davranışın geçici ve yaşanan o olaya özel olduğu inancı hâkimken, evliliklerinde mutsuz olan bireylerin böyle bir durum karşısında eşlerinin hiçbir zaman değişmeyeceği ve bu yaşanan olayın eşinin kendisinden kaynaklandığı yönünde inanç hâkimdir. Benzer bir şekilde mutlu evliliklerde eşlerden biri olumlu bir davranış sergilediğinde diğer eş bu davranışı partnerinin kendisinden kaynaklı olduğunu ve değişmez bir durum olduğunu algılayarak, mutsuz evliliklerde eşlerden birinin olumlu davranışı, diğer eş tarafından bu davranışın kısa süreli ve değişken olabileceği algılanmakta olduğu gözlenmektedir. (Gottman, 1998). Bu araştırma sonucu kapsamında evlilik çatışması evli

eşlerin birbirlerinin davranışlarını nasıl algıladığı ve bunu nasıl yorumladıkları ile ilgili olabileceği konusunda bize fikir vermektedir. Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde evlilik içerisinde yer alan bireyler kendilerine, eşlerine ve aralarındaki ilişkilerine yönelik gerçek dışı ve akılcı olmayan inançlar ile evlilik çatışmaları arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu gözlemlenmiştir.

Metts ve Cupach tarafından 1990 yapılan araştırma sonuçlarında da evlilikte eşlerin aralarındaki anlaşmazlığın yıkıcı olduğuna ve eşlerinin değişmeyeceği yönünde inancının, evlilik içinde çatışma oranını arttırmasına ve eşlerin biri birini ihmal etmesine neden olduğu gözlemlenmiştir. Bu tür bulgular evlilik içindeki eşlerin ilişkilerine dair problem çözme becerileri üzerine olan olumsuz etkisi de görülmüştür.

Yapılan araştırmaların sonuçları evlilikte çatışma yaşayan eşlerin akılcı ve işlevsel olmayan inançlar ile birbirleri ve ilişki hakkında bir takım bilişsel çarpıtma yaptıklarını göstermektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

EVLİLİKTE PROBLEM ÇÖZME BECERİSİ

5.1. Problem Çözme

Problem, bir hedefe ulaşma doğrultusunda kişinin karşısına çıkan engellenmeler nedeniyle ortaya çıkan bir çatışma durumudur (Feyzioğlu, 2008). Hayatın her alanında kişiler çeşitli problemler karşılaştığından dolayı, bu problemlere yönelik baş etme becerileri de bu anlamda derin önem taşımaktadır.

Problem çözme becerisi için öncelikli olarak problemi anlama ve doğru bir şekilde tanımlama gerekmektedir. İkinci olarak problem üzerine bir takım tahminsel çözüm biçimi oluşturma ve son olarak da bu çözüm biçiminin işlevselliğini kanıtlayıcı bulgular keşfedene kadar birçok düşüncesele ve davranışsal deneme faaliyeti göstermek gerekir (Feyzioğlu,2008). 1987 yılında Heppner ve Krouskopf ise problem çözmeyi, net olmayan içsel ve dışsal isteklerin orta noktada birleşebilmesi adına bireyin ortaya koyduğu bilişsel ve etkili davranışsal çabanın tamamı olarak tanımlamaktadırlar.

Heppner ve Baker (1997) tarafından yapılan araştırma sonuçlarında; bireyin problem çözme aşamasında etkili yöntemlere başvurmaması sonucunda çeşitli stres belirtiler ve psikolojik uyumsuzluklar gösterdiği gözlemlenmiştir. Problemleri çözmeye etkili yöntemleri kullanmayan kişilerin, etkili yöntemler kullanan kişilere oranla, daha fazla kaygılı ve güvensiz oldukları, başkalarının ihtiyaçlarını anlamada eksik kaldıkları ve daha fazla duygusal sıkıntılar yaşadıkları görülmüştür (Feyzioğlu, 2008).

5.2. Evlilik Çatışmasında Problem Çözme Becerisi

Hayatın birçok alanında bireyler çeşitli problemler ile karşılaşır ve karşılaştıkları problemleri kendilerine göre uygun olan çeşitli yöntemler ile çözme davranışı içine girerler. Evlilikte hayatın bir parçası olduğu düşünülecek olduğunda da evlilikte de eşler bir takım problemler ile yüz yüze gelmektedirler. Evlilikte eşlerin en çok yakındıkları konular arasında da problem çözme becerisi gerektiren konularda karşılıklı iletişimden kaynaklı sorunlar nedeniyle çeşitli eksiklikler yaşamalarıdır (Canel, 2007).

Bowman'ın (1990) yılında yapmış olduğu araştırma sonucunda evlilikte meydana gelen problemler karşısında kadınların erkeklere oranla daha fazla kaygı ve çatışma davranışı gösterdikleri gözlemlenmiştir. Bununla birlikte evliliğin ilk dönemlerinde eşler birbirlerine karşı daha olumlu ve alttan alan davranış şekli sergilerken, evliliğin ilerleyen dönemlerinde eşler arasında problem çözme noktasında birbirleri ile daha çok çatışma yaşadıkları ve eşlerden birinin kendini suçlama yoluna başvurduğu görülmüştür. Çıkan bu araştırma sonucunu değerlendirdiğimizde görülüyor ki, evlilik içinde yaşanan problemler karşısında eşler birbiri ile çatışma ve kendini suçlama yöntemlerine başvurduklarında problemlerin çözüm sürecine girmesinden ziyade daha fazla eşlere sıkıntı yarattığıdır.

Sorunlu ve mutlu çiftler ile yapılan araştırma sonucunda mutlu çiftlerin evlilik içinde yaşanan çatışma karşısında problem çözme davranışlarının sorunlu çiftlere oranla daha etkili olduğu bulunurken, aynı zamanda hem mutlu hem sorunlu olan çiftlerde ise kadınların erkeklere oranla çatışma anında daha fazla olumsuz problem çözme davranışı sergiledikleri sonucu bulunmuştur (Fitchen & Wright, 1983).

Yapılan birçok araştırma sonuçları göz önünde bulundurulunca, evlilikte problem çözme sürecinde yaşanan sıkıntılar bireylerin yaşamlarının birçok alanlarında çeşitli

problemler doğurduğu gözlenmektedir. Özellikle evlilik içindeki problem çözme becerisindeki sorunların bireylerdeki psikolojik uyum ile ilişkili olduğu görülmektedir (Nezu & Perri, 1989). Bunu durumu örnekleyen araştırmalardan biri Christian, O'Leary ve Vivian (1994) tarafından yapılmıştır. Araştırma sonuçlarında evlilikte eşlerden biri veya her ikisinde görülen depresyon belirtileri ile etkisiz problem çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu durum evlilik içindeki stres kaynağının daha fazla artmasına neden olurken, eşler arasında evlilik içindeki çatışmayı da ileri seviyeye çıkarmaktadır.

Yeni evli çiftler ile yaşam olayları ve bu olaylar karşısında gösterdikleri problem çözme davranışlarının evlilik uyumu ile ilişkisi incelendiğinde, evlilik içindeki problem çözme becerilerinin bireylerin evlilikleri ve evlilik içindeki birbirleri ile olan uyumlarını etkiledikleri görülmüştür. Bununla birlikte evliliklerinde mutsuz olan kadınların evlilik içinde yaşadıkları problemler karşısında kaçınmacı davranış gösterme eğiliminde oldukları, bu durumda sorunu çözme davranışı sergileme yerine yaşanan soruna karşı boyun eğme davranışı gösterdikleri görülmüştür (Cohan & Bradbury, 1997). Bir başka araştırma sonucunda da evlilik içinde eşlerin problemi çözme konusunda gerekli davranışı sergileyemeyecekleri yönündeki düşünceleri problem esnasında daha umutsuz davranmalarına neden olurken, bu yönde daha olumlu beklentiler içinde olan eşlerin ise problem karşısında daha etkili davranış sergiledikleri gözlemlenmiştir (Fincham & Bradbury, 1990).

ALTINCI BÖLÜM

METODOLOJİ VE UYGULAMA

Bu bölümde araştırmada uygulanmış olan araştırma modeli, araştırmada yer alan örneklem, kullanılan veri toplama araçları, verilerin toplanmasında uygulanan prosedür ve verilerin değerlendirilmesinde kullanılan istatistiksel teknikler açıklanmıştır.

6.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı; çocukluk döneminde aile içinde yoğun tartışma ortamını deneyimlemiş olmanın kişinin ilerleyen dönemde evliliklerindeki yaşadığı çatışma oranlarına ve problem çözme becerisine olan etkisini incelemektir.

Çocukluk dönemi bir bireyin kişiliğinin temellerinin şekillendiği dönemdir. Bu dönemde kişilerin özellikle olayları nasıl algılayacakları, olaylar karşısında duygusal ve fiziksel nasıl tepki verecekleri konusunda ebeveynlerini rol model aldıkları bilinmektedir. Kendilerine her türlü yönden rol model aldıkları ebeveynleri arasında yoğun tartışmaya tanıklık etmeleri, ebeveynlerinin arasında kalmaları çocukların yetişkinlik dönemine kadar etkili olacak şekilde kişilik oluşumlarında bir takım zedelenmeler oluşturabileceği göz ardı edilmemelidir. Bu zedelenmelerin en başında gelebilecek konulardan bir tanesi, çocukların kendileri ve çevreleri ile olan iletişim süreçleridir. Çocukluk döneminde aileden rol model alınan evlilik süreci ne kadar çatışmalı bir ortam içeriyorsa, bu çocukların yetişkinlik dönemlerinde kendi evliliklerinde partnerleriyle iletişim kurmakta, ilişkiyi sürdürebilmede bir takım problemler yaşayabileceği, bu problemler karşısında davranışsal uyum problemleri gösterebileceği düşünülmektedir.

Bu açıdan bakıldığında birçok araştırmacı için aile içinde yoğun tartışma ortamında büyümenin etkileri cazip bir araştırma konusu olmuş, bu durumun sebepleri, etkileri ve dinamikleri birçok farklı başlıklar altında incelenmiştir ve hala da incelenmeye devam etmektedir. Bu araştırmayla da çocukluk döneminde aile içinde yoğun tartışma ortamını deneyimlemenin, kişilerin yetişkinlik dönemlerinde evliliklerinin kalitesi üzerine ve evliliklerinde partnerleriyle bir anlaşmazlık yaşadıklarında problem çözme becerileri üzerine olan etkisinin incelenmiştir.

Toplumlarda sağlıklı bireylerin yetişebilmesi için öncelikle toplumun en küçük yapı taşı olan aile bireylerinin sağlıklı bir şekilde birbiri ile iletişim kurabilmesi, özellikle ebeveynlerin çocuklarını yetiştirme konusunda etkili rol model olmalarının önemi bir kez daha bu çalışma ile vurgulanmak istenmiş olup, farkında olmadan bile ebeveynlerin kendi aralarında yaşayacakları çatışmaların çocukları tarafından nasıl algılanabileceği ve bu çocukların yetişkinlik döneminde kendilerine ve çevrelerine duygusal ve fiziksel nasıl zarar verebileceği gösterilmek istenmiştir.

6.2. Araştırmanın Hipotezleri

Bu amaç doğrultusunda araştırmanın temel hipotezleri aşağıda çıkartılmıştır.

H1: Bireyin çocukluk döneminde aile içi çatışma deneyiminin yüksek olması, bireyin kendi evliliğinde partneriyle olan çatışma derecesinin de yüksek olmasına neden olur.

H2: Bireyin çocukluk döneminde aile içi çatışma deneyiminin yüksek olması, bireyin kendi evliliğinde partneriyle olan çatışmalarında problem çözme becerisinin düşük olmasına neden olur.

H3: Aile içi çatışmalarda kadınlar erkeklere oranla daha yüksek problem çözme becerisi göstermektedirler.

H4: Eğitim düzeyi arttıkça evliliklerde çatışma düzeyi de artmakta, problem çözme becerisi azalmaktadır.

H5: Çocukluk döneminde aile içi çatışma deneyimi yüksek olan bireyler, yetişkinlik dönemlerinde daha düşük gelir düzeyine sahiptir.

H6: Gelir düzeyinin yüksek olması evlilikte çatışma sıklığı ve yaygınlığını arttırmaktadır.

H7: Gelir düzeyinin yüksek olması aile içi problem çözme becerisini olumsuz etkilemektedir.

H8: Yaş büyüdükçe evlilikte çatışma sıklığı ve yaygınlığı azalmaktadır.

6.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu araştırmanın çalışma evreni 2016 yılında Türkiye’de ikamet eden evli bireyler oluşturmaktadır. Örneklemini ise, rastgele yöntemle seçilen Antalya, Ankara, Aydın, Bursa, Erzurum, İstanbul, İzmir, Samsun ve Tekirdağ illerinden, gönüllülük esasına göre alınan 115’i kadın ve 115’i erkek olmak üzere toplam 230 evli kişi oluşturmuştur. Bu illerden katılımcı seçilmesinin nedeni bu illerde oturan katılımcıların kurumsal firmaları tarafından benim tarafımdan verilen kişisel gelişim eğitimlerine gönderilmeleridir. Katılımcılar gönüllü adaylar arasından sadece evli olduklarını beyan eden kişiler arasından seçilmiştir.

Tablo 1. Demografik Özelliklerine İlişkin Betimleyici İstatiksel Tablolar

		n	%
Cinsiyet	Erkek	115	50
	Kadın	115	50
Yaş	20-30	91	39,6
	31-40	114	49,6
	41-üzeri	25	10,9
Eğitim Durumu	Ortaokul	18	7,8
	Lise	60	26
	Üniversite	126	54,7
	Doktora	26	11,3
Gelir Durumu	0 TL – 1299TL	69	30
	1300 TL - 3785 TL	128	55,6
	3785 TL ve üzeri	33	14,3

Katılımcıların yaş aralıkları 20-30, 31-40 ve 41-üzeri olmak üzere üç farklı kategoride incelenmiş olup yine aynı şekilde gelir düzeyleri 0 TL – 1299 TL (Düşük Gelir), 1300 TL – 3785 TL (Orta Gelir) ve 3786 ve üzeri (Yüksek Gelir) olmak üzere kategorilendirilerek dağılımlarına bakılmıştır. Katılımcıların eğitim düzeyleri minimum ortaokul ve maksimum doktora arasında değişmektedir.

6.4. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada çocukluk döneminde aile içinde yoğun tartışma ortamını deneyimlemiş olmanın kişinin ilerleyen dönemde evliliklerindeki yaşadığı çatışma oranlarına ve problem çözme becerisine olan etkisini incelemek amaçlı “Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması Ölçeği (Children’s Perceptions of Interparental Conflict Scale) (Grych, Seid & Fincham, 1992)”, “Evlilikte Çatışması Ölçeği (Marital Conflict Scales) (Eggeman, Moxley, Schumm, 1985)” ve Evlilikte Problem Çözme Ölçeği (Marital Problem Solving Scale) (Baugh, Avery & Sheets- Hawoth, 1982) kullanılmıştır.

6.5. Araştırmanın Kısıtları ve Öneriler

Araştırma kapsamında öncelikle katılımcıların çocukluk dönemlerinde kendi aile içinde deneyimledikleri çatışmaları ve onları nasıl algıladıkları ölçülmek istenmiştir. Yetişkinlerin çocukluk dönemlerinde deneyimledikleri aile içi çatışmaları algılama biçimlerini değerlendirmek üzere ölçek araştırmasına gidilmiş olup, yetişkinlere özel bu alanda herhangi bir ölçek bulunmamıştır. Bu nedenle bu araştırma kapsamında “Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması Ölçeği (Children’s Perceptions of Interparental Conflict Scale) (Grych, Seid & Fincham, 1992)” kullanılmıştır. Ölçek çocuklara uygulanacak şekilde hazırlanmıştır, ancak bu araştırmada kişilerden ölçek içinde yer alan sorulara çocukluk dönemlerini göz önüne alarak, o dönemlerdeki hissettikleri duygu ve düşünceler ile cevaplamaları istenmiştir. Araştırmaya katılan kişilerin bu ölçek içerisinde yer alan maddeleri cevaplarken çocukluk dönemlerini hatırlanmaları istenmiş olup, bu da yanında bir takım sınırlılıkları getirmektedir. Çocukluk döneminin net hatırlanmaması, çocukluk dönemindeki duygusal yoğunluk ve olayları algılama biçimi ile yetişkinlik dönemindeki duygusal yoğunluk ve olayları algılama biçiminin farklı olma ihtimali göz önünde bulundurulmalıdır. Bir sonraki

bu veya benzeri alanda yapılacak çalışmada yetişkinlere yönelik araştırma yapabilmek adına yeni bir ölçek tasarımına gidilebilir.

Araştırma örnekleminde okuma-yazma bilmeyen ve meslek sahibi olmayan kişiler yer almamaktadır. En düşük eğitim seviyesi ortaokuldur. Bu da ilkokul mezunu olan kişilerin araştırma kapsamı dışında kaldığını göstermektedir. TÜİK 2013 verilerine baktığımızda Türkiye’de %28 oranında ilkokul mezunu olan kişi, %5 oranında okuma yazma bilmeyen kişi olduğunu düşündüğümüzde bu yüksek oranda var olan kişilerden örnekleme dahil edilmemiş olmamaları araştırmanın bir diğer sınırlılıklarından birini oluşturmaktadır.

6.6. Varsayımlar

Araştırmaya katılan bireylerin sorulara dürüst ve içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır. Araştırmada bireylere uygulanan Çocukların Evlilik Çatışmasını Algı Ölçeğini bireylerin çocukluk dönemlerini hatırlayarak cevapladıkları varsayılmıştır. Seçilen örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

6.7. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada örneklemin demografik bilgilerini elde etmek amaçlı “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Çocukluk döneminde kişilerin evlilik çatışmasının nasıl algılandığı görebilmek amaçlı “Çocukların Evlilik Çatışmasını Algı Ölçeği” , yetişkinlik dönemindeki kişilerin kendi evliliklerindeki çatışmayı ölçmek amaçlı “Evlilik Çatışması Ölçeği” ve son olarak yetişkinlik dönemindeki kişilerin kendi evliliklerindeki problem çözme becerisini ölçmek amaçlı “Evlilikte Problem Çözme Ölçeği” kullanılmıştır.

6.7.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya gönüllü olarak katılan evli çiftlerin cinsiyet, yaş, eğitim yılı, evlilik

süresi, aylık gelir ve buldukları il değişkenleri hakkında bilgi alınması amaçlı olarak hazırlanmış olan bir formdur.

6.7.2. Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği

Bu araştırmada “Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması Ölçeği (Children’s Perceptions of Interparental Conflict Scale) (Grych, Seid & Fincham, 1992)” kullanılacaktır. Ölçek çocuklara uygulanacak şekilde hazırlanmıştır, ancak bu araştırmada kişilere bu sorulara çocukluk dönemlerini göz önüne alınarak, o dönemlerdeki hissettikleri duygu ve düşünceler ile cevaplamaları istenmiştir.

Ölçek toplamda 35 sorudan oluşmaktadır. Bu ölçekte çatışmanın sıklığı, şiddeti ve çözümü ile ilgili maddeler, “Çatışma Özellikleri ” alt ölçeğini (17 madde), algılanan tehdit ve başa çıkma mekanizmaları ile ilgili maddeler “Algılanan Tehdit” alt ölçeğini (9 madde) ve son olarak içerik ve kendini suçlama ile ilgili maddeler de “Kendini Suçlama” alt ölçeğini (9 madde) oluşturmaktadır. Her madde için “doğru”, “kısmen doğru”, “yanlış” seçeneklerinden biri işaretlenmektedir. “Doğru” 3 puan, “kısmen doğru” 2 puan ve “yanlış” 1 puan almaktadır. Ölçekte yer alan 1, 2, 6, 9, 15, 19, 20, 25, 28 ve 34. sorular ters puanlanmaktadır. Yüksek puanlar olumsuzluğu ifade etmektedir.

Ölçeğin Türkçeye uyarlaması, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Ulu ve Fışiloğlu (2004) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Türkçe formunun faktör yapısı orijinal formla tutarlılık göstermektedir. Ölçeğin Türkçe formunun iç tutarlılığı alt ölçekler olan “Çatışma özellikleri”, “Tehdit” ve “Kendini suçlama” için sırasıyla. 84, .78 ve. 77 olduğu görülmüştür. 9-12 yaş çocuklarına uygulanabilen bu ölçek ile yurt dışında farklı yaş gruplarıyla da çalışılmış ve güvenilir sonuçlar elde edilmiştir. Bu sebeple ölçek geçerlilik yaşı dışında kalan yaş grubuna da uygulanmıştır (Kızıldağ, Şendil 2003).

6.7.3. Evlilik Çatışması Ölçeği

Araştırmada kullanılacak bir diğer ölçek ise “Evlilikte Çatışması Ölçeği (Marital Conflict Scales) (Eggeman, Moxley, Schumm, 1985)”. Evlilik Çatışması Ölçeği, Hatipoğlu (1993) tarafından, eşler arasındaki evlilik çatışmasının yaygınlığını ve sıklığını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Bu ölçek, evlilikte çatışma yaratma ihtimali yüksek olan iletişim, arkadaş ve akrabalarla ilişkiler, çocuklar, iş, ekonomik konular, cinsellik gibi konulardaki 70 maddeden oluşmaktadır. “böyle bir durum yok”, “var ama hiç gerginlik yaratmıyor”, “yılda 1–2 kez gerginlik yaratıyor”, “ayda 1–2 kez gerginlik yaratıyor”, “haftada 1–2 kez gerginlik yaratıyor”, “günde 1–2 kez gerginlik yaratıyor” şeklinde 6 basamaklı likert tipi bu ölçek, çatışma sıklığı ve çatışma yaygınlığı olmak üzere iki farklı puan vermektedir.

Çatışma yaygınlığı puanı “böyle bir durum yok” ve “var ama hiç gerginlik yaratmıyor” cevapları dışındaki cevap sayısı olup alınabilecek puan 0 ile 70 arasında değişmektedir. Çatışma sıklığı puanı ise çatışma yarattığı söylenen maddelere karşılık gelen puanların (1=yılda 1–2 kez gerginlik yaratıyor, 2=ayda 1–2 kez gerginlik yaratıyor, 3=haftada 1–2 kez gerginlik yaratıyor, 4=günde 1–2 kez gerginlik yaratıyor) toplanıp çatışma yaygınlık puanına bölünmesi ile elde edilmektedir. Çatışma sıklığı puanı 1 ile 4 arasında değişmektedir. Hatipoğlu (1993) tarafından ölçeğin geçerliği ile ilgili olarak yapılan çalışma sonucunda Cronbach alfa .91 olarak bulunmuştur.

6.7.4. Evlilikte Problem Çözme Ölçeği

Son olarak Evlilikte Problem Çözme Ölçeği (Marital Problem Solving Scale), evli kişilerin evlilikte karşılaştıkları problemleri çözme becerilerine dair algılarını belirlemek amacıyla Baugh, Avery ve Sheets-Hawoth (1982) tarafından geliştirilmiştir (akt. Hünler ve Gençöz, 2003). Ölçeğin Türk kültürüne uyarlama çalışmaları Hünler (2002) tarafından

yapılmıştır. Orijinalinde 9 maddelik 7 dereceli ölçek, Türk kültürüne 5 basamaklı değerlendirme ölçeği olarak dönüştürülmüştür. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 45 en düşük puan ise 9'dur. Yüksek puan, bireyin kendini evlilikte problem çözme becerileri açısından başarılı algıladığını göstermektedir (Hünler, 2002).

Yapılan pilot çalışmada ölçeğin iç tutarlığı .88 olarak bulunmuştur. Ölçüt geçerliği için “Çift Uyum Ölçeği” ile hesaplanan korelasyon .61 ($p<.001$); madde-toplam korelasyonları ise .63 ve .73 arasında bulunmuştur. Orijinal çalışmada ölçeğin iç tutarlık katsayısı .95; test-tekrar test korelasyon katsayısı .86 ($p<.001$) olarak bulunmuştur (Hünler, 2003; akt. Tülek, 2011)

6.8. İşlem

Araştırmaya katılan katılımcılar tamamıyla gönüllülük esasına dayanarak katılmışlardır. Araştırma için veriler 2015 yılı içerisinde Antalya, Ankara, Aydın, Bursa, Erzurum, İstanbul, İzmir, Samsun ve Tekirdağ illerinde kurumsal firmalar tarafından kişisel gelişim eğitimlerine gönderilen çalışanlarının içinden gönüllü olanlarının katılımı ile toplanmıştır.

Bu araştırmada Kişisel Bilgi Formu, Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması Ölçeği Evlilikte Çatışması Ölçeği ve Evlilikte Problem Çözme Ölçeği kapalı zarflar ile katılımcılar verilmiş olup, birbirlerinin cevaplarına bakmamaları, ölçekleri bireysel olarak doldurmaları ve tekrar kapalı zarf ile teslim etmeleri istenmiştir. Katılımcıların ölçekleri cevaplandırması ortalama 20 dakika sürmüştür.

Elde edilen veriler SPSS 18 for Windows programına girilmiş olup, araştırma kapsamındaki istatistiksel analizler bu program üzerinden yapılmıştır. Katılımcıların aylık gelir düzeyi 1000 TL ile 7000 TL arasında değişmektedir. Betimleyici istatistiksel metotlardan ortalama ve standart sapmaya göre katılımcıların gelir düzeyi düşük (0- 1299TL),

orta (1300-3785) ve yüksek (3786-7000) olmak üzere üç ayrı kategoriye ayrılmıştır. Ortalamanın bir standart sapma altı ve üstü arasındaki değerler orta gelir düzeyi olarak belirlenip orta gelir düzeyi aralığının altında kalan değerler düşük gelir düzeyi, üstünde kalan değerler yüksek gelir düzeyi olarak belirlenmiştir. Katılımcıların yaşı 20-51 yaş arasında değişmektedir. Gelir düzeyinde olduğu gibi, katılımcıların yaşı betimleyici istatistiksel metotlardan ortalama ve standart sapmaya göre 20-30 yaş arası, 31-40 yaş arası ve 41 yaş üstü olmak üzere üç ayrı kategoriye ayrılmıştır.

YEDİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölümde yapılan araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen verilere ilişkin sonuç çıkarıcı istatistiksel analizler yer almaktadır.

7.1. Katılımcıların Gelir Düzeylerinin Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği, Evlilik Çatışması Ölçeği ve Evlilikte Problem Çözme Ölçeği ile İlişkisi

Araştırmaya katılan katılımcıların gelir düzeylerinin araştırma kapsamında uygulanan Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği sonucu ile olan ilişkisini incelemek amaçlı Pearson Korelasyon Testi uygulanmıştır.

Tablo 2. Gelir Düzeyinin Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği ile İlişki

Değişken	N	r	p
Ç.E.Ç.A. Ölçeği Gelir Düzeyi	230	-,549	,000

Test sonucuna göre aralarında yüksek düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür, $r=-0.549$ $p<.01$ (Tablo 2). Buna göre katılımcıların çocukluk dönemindeki aile içi çatışmaları deneyimleme ve algılama durumlarının az olması, yetişkinlik dönemlerinde gelir düzeylerinin yüksek olması ile ilişkili olduğu söylenebilir.

Tablo 3. Gelir Düzeyinin Evlilik Çatışması Ölçeği-Çatışma Yaygınlığı ile İlişkisi

Değişken	N	r	p
E.Ç. Ölçeği (Ç.Y.) Gelir Düzeyi	230	-,419	,000

Katılımcıların gelir düzeylerinin araştırma kapsamında uygulanan Evlilik Çatışması Ölçeği sonucu ile olan ilişkisini incelediğimiz zaman aralarında orta düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Ancak bu araştırma Evlilik Çatışması Ölçeği kendi içinde “Çatışma Yaygınlığı” ve “Çatışma Sıklığı” olmak üzere iki farklı sonuç ile değerlendirilmiş olup, bu iki farklı değerlendirme sonucunun gelir düzeyi ile ilişkisi incelenmiştir. Çatışma yaygınlığı ile gelir düzeyi arasında orta düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir, $r=-0.419$, $p<.01$ (Tablo 3). Buna göre katılımcıların evliliklerinde çatışma yaygınlığının az olması, gelir düzeylerinin yüksek olması ile ilgili olduğu söylenebilir.

Tablo 4. Gelir Düzeyinin Evlilik Çatışması Ölçeği-Çatışma Sıklığı ile İlişkisi

Değişken	N	r	p
E.Ç. Ölçeği (Ç.S.) Gelir Düzeyi	230	-,385	,000

Yine aynı ölçeğin diğer bir sonucu olan çatışma sıklığı sonuçları incelendiğinde, çatışma sıklığı ile gelir düzeyi arasında orta düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki olduğunu görülmektedir, $r=-0.385$, $p<.01$ (Tablo 4). Buna göre gelir düzeyi arttıkça, katılımcıların evliliklerinde çatışma sıklığının azaldığı söylenebilir.

Tablo 5. Gelir Düzeyinin Evlilikte Problem Çözme Ölçeği ile İlişkisi

Değişken	N	r	p
E.P.Ç. Ölçeği Gelir Düzeyi	230	,331	,000

Katılımcıların gelir düzeylerinin araştırma kapsamında uygulanan Evlilikte Problem Çözme Ölçeği sonucu ile olan ilişkisi incelendiğimiz zaman aralarında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir, $r=0.331$, $p<.01$ (Tablo 5) Buna göre katılımcıların gelir düzeylerinin yüksek olması , evlilik içinde çatışma yaşamalarına neden olan olay karşısında problem çözme becerilerinin etkin ve yüksek olduğunu söylenebilir.

7.2. Katılımcıların Eğitim Düzeylerinin Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği, Evlilik Çatışması Ölçeği ve Evlilikte Problem Çözme Ölçeği ile İlişkisi

Tablo 6. Eğitim Düzeyinin Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği ile İlişkisi

Değişken	N	r	p
Ç.E.Ç.A. Ölçeği Eğitim Düzeyi	230	-,588	,000

Araştırmaya katılan katılımcıların eğitim düzeylerinin araştırma kapsamında uygulanan Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği sonucu ile olan ilişkisini incelemek amaçlı Pearson Korelasyon Testi uygulanmış olup, test sonucuna göre aralarında yüksek düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür, $r=-0.588$, $p<.01$ (Tablo 6). Buna göre katılımcıların çocukluk dönemindeki aile içi çatışmaları deneyimleme ve algılama durumlarının az olması, yetişkinlik dönemlerinde eğitim seviyelerinin yüksek olmasını desteklediği söylenebilir.

Tablo 7. Eğitim Düzeyinin Evlilik Çatışması Ölçeği-Çatışma Yaygınlığı ile İlişkisi

Değişken	N	r	p
E.Ç. Ölçeği (Ç.Y.) Eğitim Düzeyi	230	-,395	,000

Katılımcıların eğitim düzeylerinin araştırma kapsamında uygulanan Evlilik Çatışması Ölçeği sonucu ile olan ilişkisi incelendiğinde orta düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Evlilik Çatışması Ölçeği kendi içinde “Çatışma Yaygınlığı” ve “Çatışma Sıklığı” olmak üzere toplam iki farklı analiz sonucu sunmaktadır. Katılımcıların eğitim düzeylerinin çatışma yaygınlığı sonucu ile olan ilişkisi değerlendirildiğinde orta düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir, $r=-0.395$, $p<.01$ (Tablo 7). Bu sonuç doğrultusunda eğitim düzeyi yükseldikçe, katılımcıların evliliklerinde çatışma yaygınlıklarının azaldığı sonucu çıkarılabilir.

Tablo 8. Eğitim Düzeyinin Evlilik Çatışması Ölçeği-Çatışma Sıklığı ile İlişkisi

Değişken	N	r	p
E.Ç. Ölçeği (Ç.S.) Eğitim Düzeyi	230	-,399	,000

Katılımcıların eğitim düzeyleri ile evliliklerindeki yaşadıkları çatışma sıklığı ilişkisi incelendiğinde çatışma yaygınlığı sonucuna benzer şekilde orta düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. $r=-0.399$, $p<0.1$ (Tablo 8). Çatışma yaygınlığı sonucuna benzer bir şekilde yorumlanacak olursa eğitim düzeyinin yükselmesi, katılımcıların evliliklerinde çatışma sıklığının fazla olmadığını göstermektedir.

Tablo 9. Eğitim Düzeyinin Evlilikte Problem Çözme Ölçeği ile İlişkisi

Değişken	N	r	p
E.P.Ç. Ölçeği Eğitim Düzeyi	230	,494	,000

Katılımcıların eğitim düzeylerinin araştırma kapsamında uygulanan Evlilikte Problem Çözme Ölçeği sonucu ile olan ilişkisi incelendiğinde yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir, $r= 0.494$, $p<.01$ (Tablo 9). Çıkan bu sonuç, katılımcıların eğitim düzeyinin yüksek olması, evliliklerinde çıkan problemler karşısında daha hızlı ve etkili çözüme gidebildikleri yönünde yorumlanabilir.

7.3. Katılımcıların Yaş Aralıklarının Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği, Evlilik Çatışması Ölçeği ve Evlilikte Problem Çözme Ölçeği ile İlişkisi

Araştırmaya katılan katılımcıların yaş aralıklarının araştırma kapsamında uygulanan Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği sonucu ile olan ilişkisini incelemek amaçlı Pearson Korelasyon Testi uygulanmıştır.

Tablo 10. Yaş Aralıklarının Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği ile İlişkisi

Değişken	N	r	p
Ç.E.Ç.A Ölçeği Yaş Aralığı	230	-,178	,000

Test sonucuna göre aralarında düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür, $r=-0.178$, $p<.01$ (Tablo 10). Buna göre yaşları büyük olan katılımcıların, çocukluk dönemindeki aile içi çatışmaları deneyimleme ve algılama durumlarının yaşları küçük olan katılımcılara oranla daha az olduğu söylenebilir.

Tablo 11. Yaş Aralıklarının Evlilik Çatışması Ölçeği-Çatışma Yaygınlığı ile İlişkisi

Değişken	N	r	p
E.Ç. Ölçeği (Ç.Y.) Yaş Aralığı	230	-,339	,000

Katılımcıların yaş aralıklarının araştırma kapsamında uygulanan Evlilik Çatışması Ölçeği sonucu ile olan ilişkisi incelendiğinde orta düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Evlilik Çatışması Ölçeği kendi içinde “Çatışma Yaygınlığı” ve “Çatışma Sıklığı” olmak üzere toplam iki farklı analiz sonucu sunmaktadır. Katılımcıların yaş aralıklarının çatışma yaygınlığı sonucu ile olan ilişkisi değerlendirildiğinde orta düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir, $r=-0.339$, $p<.01$ (Tablo 11). Bu sonuç doğrultusunda katılımcıların yaşları arttıkça, katılımcıların evliliklerinde çatışma yaygınlıklarının azaldığı sonucu çıkarılabilir.

Tablo 12. Yaş Aralıklarının Evlilik Çatışması Ölçeği-Çatışma Sıklığı ile İlişkisi

Değişken	N	r	p
E.Ç. Ölçeği (Ç.S.) Yaş Aralığı	230	-,295	,000

Katılımcıların yaş aralıkları ile evliliklerindeki yaşadıkları çatışma sıklığı ilişkisi incelendiğinde çatışma yaygınlığı sonucuna benzer şekilde orta düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. $r=-0.295$, $p<.01$ (Tablo 12). Çatışma yaygınlığı sonucuna benzer bir şekilde yorumlanacak olursa katılımcıların yaşları arttıkça, evliliklerinde çatışma sıklığının fazla olmadığını söylenebilir.

Tablo 13. Yaş Aralıklarının Evlilikte Problem Çözme Ölçeği ile İlişkisi

Değişken	N	r	p
E.P.Ç. Ölçeği Yaş Aralığı	230	,207	,000

Son olarak katılımcıların yaş aralıklarının araştırma kapsamında uygulanan Evlilikte Problem Çözme Ölçeği sonucu ile olan ilişkisi incelendiğinde düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir, $r= 0.207$, $p<.01$ (Tablo 13). Çıkan bu sonuç, katılımcıların yaşları arttıkça, evliliklerinde çıkan problemler karşısında daha hızlı ve etkili çözüme gidebildikleri yönünde yorumlanabilir.

7.4. Araştırma Kapsamında Katılımcılara Uygulanan Ölçeklerin Birbirleri İle Olan İlişkisi

Araştırma kapsamında katılımcılara uygulanan ölçeklerin birbirleri ile olan ilişkisinin incelenmesi amaçlı Pearson Korelasyon Testi uygulanmıştır. Öncelikli olarak Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği ile Evlilik Çatışması Ölçeği sonuçlarının birbiri ile olan ilişkisi incelenmiştir.

Tablo 14. Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği ile Evlilik Çatışması Ölçeği

Çatışma Sıklığı ile İlişkisi

Değişken	N	r	p
Ç.E.Ç.A. Ölçeği E.Ç. Ölçeği (Ç.S.)	230	,750	,000

Evlilik Çatışması Ölçeği kendi içinde iki farklı sonuç ile değerlendirilmiş olmasından dolayı, öncelikli olarak Çatışma Sıklığı ile Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği

ilişkisi incelenmiş olup, aralarında yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir, $r= 0.750$ $p<.01$ (Tablo 14). Çıkan veriler incelendiğinde, katılımcıların çocukluk döneminde yaşamış ve algılamış oldukları aile içi tartışmalar ne kadar fazlaysa, yetişkinlik dönemlerinde kendi kurdukları ailelerinde yaşadıkları çatışma sıklığı oranının da paralel bir şekilde fazla olduğu sonucu çıkarılmaktadır.

Tablo 15. Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği ile Evlilik Çatışması Ölçeği

Çatışma Yaygınlığı ile İlişkisi

Değişken	N	r	p
Ç.E.Ç.A. Ölçeği E.Ç. Ölçeği (Ç.Y.)	230	,710	,000

Çatışma Yaygınlığı ile Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği ilişkisi incelendiğinde ise benzer sonuçların çıktığı gözlenmektedir. İli ölçek arasında yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucu bulunmuştur, $r= 0.710$ $p<.01$ (Tablo 15). Katılımcıların çocukluk döneminde yaşamış ve algılamış oldukları aile içi tartışmalar ne kadar fazlaysa, yetişkinlik dönemlerinde kendi kurdukları ailelerinde çatışma yaygınlık oranının da paralel bir şekilde fazla olduğu sonucu gözlenmektedir

Tablo 16. Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği ile Evlilikte Problem

Çözme Ölçeği ile İlişkisi

Değişken	N	r	p
Ç.E.Ç.A. Ölçeği E.P.Ç. Ölçeği	230	-,794	,000

İkinci olarak Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği ile Evlilik Problem Çözme Ölçeği sonuçlarının birbiri ile olan ilişkisi incelenmiştir. İki ölçek arasında yüksek düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmektedir, $r = -0.794$ $p < .01$ (Tablo 16). Katılımcıların çocukluk döneminde algıladıkları ve tecrübe etmiş oldukları aile içi çatışma ortamı ne kadar fazlaysa, yetişkinlik dönemlerinde kendi aile ortamında yaşadıkları çatışmalar karşısında problem çözme becerilerinde düşüşün gözlemlendiği söylenebilir.

Tablo 17. Evlilikte Problem Çözme Ölçeği ile Evlilik Çatışması Ölçeği Çatışma Yaygınlığı ile İlişkisi

Değişken	N	r	p
E.Ç. Ölçeği (Ç.Y.) E.P.Ç. Ölçeği	230	-,741	,000

Son olarak Evlilik Çatışması Ölçeği ve Evlilikte Problem Çözme Ölçeği sonucunun birbiri ile olan ilişkisi incelenmiş olup, evlilik çatışması ölçeği Çatışma Sıklığı ve Çatışma Yaygınlığı olarak iki ayrı kolda değerlendirilmiştir. Bu kapsamda Çatışma Yaygınlığı ile Evlilikte Problem Çözme sonucu arasında ilişki incelendiğinde, aralarında yüksek düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür, $r = -0.741$ $p < .01$ (Tablo 17). Katılımcıların kendi aile içlerindeki çatışma yaygınlığı oranı yükseldikçe, aile içinde problem çözme becerileri oranının da o derece düştüğü sonucu gözlenmektedir.

Tablo 18. Evlilikte Problem Çözme Ölçeği ile Evlilik Çatışması Ölçeği Çatışma Sıklığı ile İlişkisi

Değişken	N	r	p
E.Ç. Ölçeği (Ç.S.) E.P.Ç. Ölçeği	230	-,751	,000

Çatışma Sıklığı ile Evlilikte Problem Çözme sonucu arasındaki ilişki incelendiğinde ise, aralarında yüksek düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir, $r = -0.751$ $p < .01$ (Tablo 18). Çatışma yaygınlığı ile benzer özelliklerin olduğu görülmektedir. Katılımcıların aile içinde çatışma sıklığı arttıkça, aile içinde problem çözme becerileri oranının da o derece düştüğü görülmektedir.

7.5. Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği Puanının Cinsiyet Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Katılımcıların çocukların evlilik çatışmasını algılama ölçeği puanının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

Tablo 19. Cinsiyete Göre Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
Kadın	115	47,5739	12,88891	5,879	224	,000
Erkek	115	58,2174	14,52027			

Uygulanan Bağımsız Örneklerde t testi sonucuna göre kadın ve erkeklerde çocukların evlilik çatışması algılama ölçeği puanı arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir, $t(224) = 5,87$ $p < .05$ (Tablo 19). Erkek katılımcıların çocukluk dönemlerinde aile içi çatışmayı algılama ve tecrübe etme deneyimleri ($X = 58,21$) kadın katılımcıların çocukluk dönemlerinde aile içi çatışmayı algılama ve tecrübe etme deneyimlerine ($X = 47,57$) oranla daha fazla olduğu görülmektedir.

7.6. Evlilik Çatışması Ölçeği Puanının Cinsiyet Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Katılımcıların evlilik çatışması ölçeği puanının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Evlilik çatışması ölçeği kendi içinde iki alt ölçek puanı olmak üzere farklılaşmaktadır. Bunlar evlilik çatışması sıklığı ve evlilik çatışma yaygınlığı olmak üzere iki farklı puanın cinsiyet değişkeni ile karşılaştırılmasına bakılmıştır.

Tablo 20. Cinsiyete Göre Evlilik Çatışması Yaygınlığı Puan Ortalamaları ve Standart

Sapma Değerleri

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
Kadın	115	46,6435	14,01390	4,627	222	,000
Erkek	115	54,6087	12,01950			

Uygulanan Bağımsız Örneklerde T-Testi sonucuna göre kadın ve erkeklerin evlilik çatışması yaygınlığı puanı arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir, $t(222)= 4,62$ $p<.05$ (Tablo 20). Erkek katılımcıların aile içindeki çatışma yaygınlığının ($X= 54,60$) kadın katılımcıların aile içindeki çatışma yaygınlığından ($X= 46,64$) daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 21. Cinsiyete Göre Evlilik Çatışması Sıklığı Puan Ortalamaları ve Standart

Sapma Değerleri

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
Kadın	115	1,2398	,32387	4,214	228	,000
Erkek	115	1,4227	,33418			

Evlilik çatışması sıklığı puanı ile cinsiyet değişkeni karşılaştırıldığında, iki puan arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir, $t(228)= 4,21$ $p<.05$ (Tablo 21). Erkek katılımcıların

aile içi çatışma sıklığının ($X= 1,42$), kadın katılımcıların aile içi çatışma sıklığından ($X=1,23$) daha fazla olduğu görülmektedir.

7.7. Evlilikte Problem Çözme Ölçeği Puanının Cinsiyet Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Katılımcıların evlilikte problem çözme ölçeği puanının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

Tablo 22. Cinsiyete Göre Evlilikte Problem Çözme Ölçeği Puan Ortalamaları ve Standart Sapma Değerleri

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
Kadın	115	34,4435	5,92969	6,497	228	,000
Erkek	115	29,3739	5,90341			

Uygulanan Bağımsız Örneklemelerde T-Testi sonucuna göre kadın ve erkeklerde evlilikte problem çözme ölçeği puanı arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir, $t(228)= 6,49$ $p<.05$ (Tablo 22). Kadın katılımcıların aile içi çatışma karşısında problem çözme becerilerinin ($X= 34,44$) erkek katılımcıların aile içi çatışma karşısında problem çözme becerilerinden ($X= 29,37$) daha fazla olduğu görülmektedir.

7.8. Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği Puanının Gelir Düzeyi Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Katılımcıların gelir düzeyi düşük, orta ve yüksek gelir düzeyi olmak üzere üç grupta değerlendirilmiştir. Gelir düzeyi düşük olanlar 33 kişi, gelir düzeyi orta olanlar 128 kişi, gelir düzeyi yüksek olanlar ise 69 kişidir. Çocukların evlilik çatışmasını algılama ölçeği

puanlarının üç farklı gelir düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek amaçlı Tek Yönlü Varyans Analizi uygulanmıştır.

Tablo 23. Üç Farklı Gelir Düzeyindeki Katılımcıların Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği Puanına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma
0-1299 TL	69	65,8116	11,63321
1300-3785TL	128	48,3438	13,27744
3786TL ve üzeri	33	43,5455	5,14837
Toplam	230	52,8957	14,70043

Kaynak	Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	p
Gruplar arası	17047,888	2	11,63321	59,647	,000
Gruplar içi	32439,608	227	13,27744		
Toplam	49487,496	229			

Analiz sonuçlarına göre, katılımcıların çocukluk dönemlerinde aile içi çatışmayı algılama puanları gelir düzeyine göre anlamlı bir şekilde değişkenlik göstermektedir, $F(2,227) = 59,67$ $p < .05$ (Tablo 23). Gelir düzeyleri arasında farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla tablo incelendiğinde, grupların varyanslarının homojen olmaması nedeniyle Tamhane testine bakılır. Tamhane Post-hoc Testi sonucuna göre düşük gelir($X = 65,81$) düzeyine sahip katılımcıların çocukların evlilik çatışmasını algılama ölçeği puan ortalamaları, orta ($X = 48,34$) ve yüksek ($X = 43,54$) gelir düzeyine sahip katılımcıların puan ortalamalarına göre anlamlı olarak daha yüksektir. Çıkan sonuç katılımcılardan düşük gelir düzeyine sahip olanların, çocukluk döneminde aile içi çatışmaları algılama ve tecrübe etme oranlarının diğer gelir düzeyine sahip katılımcıların çocukluk dönemlerine göre daha yüksek oranda olduğu sonucu gözlenmektedir.

7.9. Evlilik Çatışması Ölçeği Puanının Gelir Düzeyi Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Evlilik çatışması ölçeği kendi içinde iki alt ölçek puanı olmak üzere farklılaşmaktadır. Bunlar evlilik çatışması sıklığı ve evlilik çatışma yaygınlığı olmak üzere iki farklı puanın gelir düzeyi değişkeni ile karşılaştırılmasına bakılmak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi uygulanmıştır.

Tablo 24. Üç Farklı Gelir Düzeyindeki Katılımcıların Evlilik Çatışması Yaygınlığı Ölçeği Puanlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma
0-1299 TL	69	59,1739	9,71651
1300-3785TL	128	48,0313	13,70208
3786TL ve üzeri	33	42,8182	11,62824
Toplam	230	50,6261	13,62406

Kaynak	Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	p
Gruplar arası	7915,146	2	3957,573	25,971	,000
Gruplar içi	34590,697	227	152,382		
Toplam	42505,843	229			

Analiz sonuçlarına, katılımcıların evlilik çatışması yaygınlığı puanları gelir düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $F(2,227)=25,97$ $p<.05$ (Tablo 24). Gelir düzeyleri arasında farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla tablo incelendiğinde, grupların varyanslarının homojen olmaması nedeniyle Tamhane testine bakılır. Tamhane Post-hoc Testi sonucuna göre düşük gelir ($X=59,17$), düzeyine sahip katılımcıların evlilik çatışması yaygınlığı puan ortalamaları orta ($X=48,03$) ve yüksek ($X=42,81$) gelir düzeyine sahip katılımcıların puan ortalamalarına göre anlamlı olarak daha yüksektir. Çıkan sonuç katılımcılardan düşük gelir düzeyine sahip olanların, evlilik içi çatışma yaygınlıklarının diğer gelir düzeylerine sahip katılımcılara oranla daha fazla olduğu söylenebilir.

Tablo 25. Üç Farklı Gelir Düzeyindeki Katılımcıların Evlilik Çatışması Sıklığı Ölçeği Puanlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma
0-1299 TL	69	1,5174	,37058
1300-3785TL	128	1,2830	,30634
3786TL ve üzeri	33	1,1292	,20290
Toplam	230	1,3313	,34089

Kaynak	Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	p
Gruplar arası	4,038	2	2,019	20,301	,000
Gruplar içi	22,574	227	,099		
Toplam	26,612	229			

Evlilik çatışması sıklığı puanı ile gelir düzeyleri incelendiğinde aralarında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir, $F(2,227)=20,30$ $p<.05$ (Tablo 25). Gelir düzeyleri arasında farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla tablo incelendiğinde, grupların varyanslarının homojen olmaması nedeniyle Tamhane testine bakılır. Tamhane Post-hoc Testi sonucuna göre düşük gelir ($X=1,51$), düzeyine sahip katılımcıların evlilik çatışması yaygınlığı puan ortalamaları orta ($X=1,28$) ve yüksek ($X= 1,12$) gelir düzeyine sahip katılımcıların puan ortalamalarına göre anlamlı olarak daha yüksektir. Çıkan sonuç katılımcılardan düşük gelir düzeylerine sahip olanların, evlilik içi çatışma sıklıklarının diğer gelir düzeylerine sahip katılımcılara oranla daha fazla olduğu söylenebilir.

7.10. Evlilikte Problem Çözme Ölçeği Puanının Gelir Düzeyi Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Evlilikte problem çözme ölçeği puanının üç farklı gelir düzeyine göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek amaçlı Tek Yönlü Varyans Analizi uygulanmıştır.

Tablo 26. Üç Farklı Gelir Düzeyindeki Katılımcıların Evlilikte Problem Çözme Ölçeği Puanlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Grup	N	Ortalama	Standart Sapma
0-1299 TL	69	28,6957	6,31130
1300-3785TL	128	32,9063	6,28388
3786TL ve üzeri	33	34,7576	4,43023
Toplam	230	31,9087	6,42698

Kaynak	Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	p
Gruplar arası	1107,538	2	553,769	15,052	,000
Gruplar içi	8351,544	227	36,791		
Toplam	9459,083	229			

Analiz sonucuna göre katılımcıların evlilikte problem çözme puanları gelir düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $F(2,227)=15,05$ $p<.05$ (Tablo 26). Gelir düzeyleri arasında farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla tablo incelendiğinde, grupların varyanslarının homojen olmaması nedeniyle Tamhane testine bakılır. Tamhane Post-hoc Testi sonucuna göre düşük gelir ($X=28,69$), düzeyine sahip katılımcıların evlilikte problem çözme puan ortalamaları orta ($X=32,90$) ve yüksek ($X=34,75$) gelir düzeyine sahip katılımcıların puan ortalamalarına göre anlamlı olarak daha düşüktür. Çıkan sonuç katılımcılardan düşük gelir düzeylerine sahip olanların, evlilikte problem çözme becerilerinin diğer gelir düzeylerine sahip katılımcılara oranla daha düşük olduğu söylenebilir.

7.11. Sonuç

Araştırmanın amacı doğrultusunda yapılan istatistiksel analizler sonucunda bulunan anlamlı bulguları özetleyecek çocukluk döneminde aile içinde yoğun tartışma ortamını deneyimlemiş olan bireylerin kendi evliliklerindeki yaşadıkları çatışma oranlarının diğer az

deneyimleyen bireylere göre daha yüksek; etkin problem çözme becerilerinin de daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma kapsamında yapılan analizlerinin detayları ise aşağıdaki şekilde açıklanmaktadır:

Katılımcıların gelir düzeylerinin araştırma kapsamında uygulanan Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği sonucu ile olan ilişkisini incelemek amaçlı Pearson Korelasyon Testi uygulanmış olup, çocukluk döneminde yoğun çatışma ortamını deneyimleyen bireylerin daha az deneyimleyen bireylere göre düşük gelir düzeyine sahip oldukları görülmüştür. Gelir düzeyinin araştırma kapsamında uygulanan Evlilik Çatışması Ölçeği sonucu ile olan ilişkisini incelediğimizde düşük gelir düzeyine sahip bireylerin yüksek gelir düzeyine sahip kişilere oranla evliliklerinde daha fazla çatışma sıklığı ve yaygınlığı sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak gelir düzeyinin araştırma kapsamında uygulanan Evlilikte Problem Çözme Ölçeği sonucu ile olan ilişkisini incelediğimizde gelir düzeyi yüksek olan bireylerin evliliklerinde etkin problem çözme becerisi gösterdikleri tespit edilmiştir.

Katılımcıların eğitim düzeylerinin araştırma kapsamında uygulanan Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği sonucu ile olan ilişkisini incelemek amaçlı Pearson Korelasyon Testi uygulanmış olup, çocukluk döneminde aile içi çatışma deneyimi daha az olan bireylerin eğitim seviyelerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim seviyesinin Evlilik Çatışması Ölçeği ile olan ilişkisini incelediğimizde eğitim seviyesi yükseldikçe bireylerin kendi evliliklerinde çatışma sıklıklarının ve yaygınlıklarının azaldığı tespit edilmiştir. Evlilikte problem Çözme Ölçeği ile olan ilişkisini incelediğimizde ise eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin evliliklerinde karşılaştıkları problemler karşısında daha etkin problem çözme becerisi gösterdikleri tespit edilmiştir.

Katılımcıların yaş aralıklarının araştırma kapsamında uygulanan Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği sonucu ile olan ilişkisini incelemek amaçlı Pearson Korelasyon

Testi uygulanmış olup, ileri yaş grubundaki bireylerin çocukluk döneminde daha az aile içi çatışmaya tanıklık ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Yaş aralığının Evlilik Çatışması Ölçeği sonucu ile olan ilişkisini incelediğimizde ileri yaş grubunda bulunan bireylerin evliliklerinde daha az çatışma sıklığı ve yaygınlığı yaşadıkları görülürken, Evlilikte Problem Çözme Ölçeği sonucu ile olan ilişkisinde ise aynı şekilde ileri yaş grubunda olan bireylerin evliliklerinde daha etkin problem çözme becerisi gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Ölçeklerin birbirleri ile olan ilişkisinin incelenmesi amaçlı Pearson Korelasyon Testi uygulanmıştır. Öncelikli olarak Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeğinin Evlilik Çatışması Ölçeği ve Evlilikte Problem Çözme Ölçeği sonuçlarının birbiri ile olan ilişkisi incelenmiştir. Çıkan veriler incelendiğinde çocukluk döneminde aile içi çatışmaya yoğun bir şekilde tanıklık eden bireylerin kendi evliliklerinde çatışma sıklığı ve yaygınlığının yüksek olduğu, etkin problem çözme becerilerinin de düşük çıktığı sonucuna ulaşılmıştır.

Evlilik Çatışması Ölçeği sonucu ile Evlilikte Problem Çözme Ölçeği sonucunun birbiri ile olan ilişkisi incelendiğinde, bireylerin kendi evliliklerinde çatışma sıklıkları ve yaygınlıkları arttıkça, etkin problem çözme becerilerinin azaldığı tespit edilmiştir.

Cinsiyetin Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama ölçeği ile olan ilişkisini incelemek amaçlı Bağımsız Örneklem T-Testi uygulanmış olup, erkek katılımcıların çocukluk döneminde kadınlara oranla daha fazla aile içi çatışmaya tanıklık ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Evlilik Çatışması Ölçeği sonucu ile olan ilişkisi incelendiğinde ise, erkek katılımcıların kadınlara oranla kendi evliliklerinde daha yoğun bir şekilde çatışma sıklığı ve yaygınlığı yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Problem Çözme Ölçeği soncu ile olan ilişkisinde ise kadın katılımcıların evliliklerinde erkeklere oranla daha etkin problem çözme becerisi gösterdikleri tespit edilmiştir.

Son olarak üç farklı gelir düzeyinin (düşük, orta ve yüksek) Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği, Evlilikte Çatışma Ölçeği ve Evlilikte Problem Çözme Ölçeği

sonuçları ile farklılaşıp farklılaşmadığını görmek amaçlı Tek yönlü Varyans Analizi uygulanmış olup, düşük gelir düzeyine sahip olan bireylerin orta ve yüksek gelir düzeyine sahip olan bireylere oranla çocukluk döneminde daha yoğun aile içi çatışma deneyimi olduğu, kendi evliliklerinde de yoğun çatışma sıklığı ve yaygınlığı yaşadıkları ve etkin problem çözme becerisi göstermede daha düşük performans sergiledikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE ÖNERİLER

8.1. Tartışma

Araştırmanın amacı; çocukluk döneminde aile içinde yoğun tartışma ortamını deneyimlemiş olmanın kişinin ilerleyen dönemde evliliklerindeki yaşadığı çatışma oranlarına ve problem çözme becerisine olan etkisini incelemektir.

Araştırmanın hipotezlerinden ilki olan “Bireyin çocukluk döneminde aile içi çatışma deneyiminin yüksek olması, bireyin kendi evliliğinde partneriyle olan çatışma derecesinin de yüksek olmasına neden olur.” yönergesi, Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği ile Evlilik Çatışması Ölçeği sonuçları arasında yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunun görülmesi ile doğrulanmıştır.

Bir çocuğun erken yaşlarda aile içerisinde yer alan bir ya da birden daha fazla kişiye güvenli bağlanma geliştirememesi, aile içi çatışmalara sıklıkla tanıklık etmesi, bu çocuğun yetişkinlik döneminde yakın romantik ilişkiler geliştirmede ve ilişkiyi devam ettirmede sorunlarla karşılaşabileceği anlamına gelmektedir (Bowlby, 1969). Bu araştırma kapsamında yer alan bulgular bu araştırmanın hipotezini ve Bowlby’i destekleyecek şekilde bulunmuştur. Aile içinde olumlu bir ilişkiyi deneyimleyen çocukların, yetişkinlik dönemlerindeki ikili romantik ilişkilerinde daha duygusal ve partneri ile empati kurabilen ve problemleri çözebilme konusunda daha özverili kişiler oldukları gözlemlenmiştir (Gray ve Steinberg, 1999).

Ancak yapılan literatür araştırmasında bu konuyla ilgili farklı sonuçlara rastlanılmıştır. Örneğin Shulman, Scharf, Lumer ve Maurer (2001) yaptıkları araştırmalarında aile içinde yoğun tartışma ortamında yetişmenin, bireyin ikili romantik ilişkilerinde daha az problem yaşamasına neden olduğu yönünde sonuç ile karşılaşılmıştır. Bu sonuç araştırmanın hipotezi

ile örtüşmediği gibi, araştırmanın sonuçlarıyla da örtüşmemektedir. Farklı sonuçların bulunması kültürel farklılıklardan kaynaklanabileceği gibi, araştırma içinde yer alan katılımcıların demografik dağılımlarının farklı olması da olabilir.

Araştırma hipotezlerinden ikincisi olan “Bireyin çocukluk döneminde aile içi çatışma deneyiminin yüksek olması, bireyin kendi evliliğinde partneriyle olan çatışmalarında problem çözme becerisinin düşük olmasına neden olur.” yönergesi Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılama Ölçeği ile Evlilik Problem Çözme Ölçeği sonuçları arasında yüksek düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki olduğunun görülmesi ile doğrulanmıştır. Cummings ve Davies tarafından 1994 yılında yapılan araştırmanın bulgularında görülmektedir ki aile ile çatışma çocuklarda bir takım ruhsal ve davranışsal uyumsuzluklar görülme ihtimalini artırıyor. Bundan dolayı bu çocukların ilerleyen yaşlarda diğer yaşlılarına göre davranışsal problem geliştirme risklerinin olduğu söylenebilir. Bu da problemleri etkin çözme becerisini dolaylı yoldan azaltabilecektir. Yapılan bir başka çalışma sonuçları da ebeveynlerinden en az birinin yaşanan çatışmalarda agresif davranışlarını gözlemleyen çocukların yetişkinlik dönemlerinde problemleri çözmeye benzer agresif davranışları gösterme eğiliminin yüksek olduğu görülmektedir (Patterson, Dishion & Bank, 1984). Geçmiş yapılan araştırma sonuçları, bu araştırmanın hipotezini ve bulgusunu destekler niteliktedir. Bandura'nın (1969) belirttiği olduğu teoride de insanların agresif davranışlar ile dünyaya gelmediği, agresif davranışları gözlemleyerek öğrendiği de bu çalışma sonuçları ile destekleniyor. Ancak 2003 yılında Goldblatt tarafından yapılan başka bir araştırma sonucunda, aile içi çatışmalara sıklıkla tanıklık eden çocukların bu durumu kendilerine hayata karşı baş etme becerisi olarak algılayarak, başlarına gelebilecek diğer stresli olaylar karşısında mücadele edebilecek güç kazandıkları belirttikleri görülmüştür. Bu sonuç, bu araştırmanın hipotezine ve bulgusuna ters düşmektedir. Oluşan bu farklılıkların araştırmalara katılan çocukların yaşlarının, yaşadıkları

olayları algılama biçimlerinin, yaşadıkları olayların sıklık ve derecesinin, kültürel faktörlerin önemli olabileceğinin bize göstermektedir.

Araştırma hipotezlerinden üçüncüsü olan “Aile içi çatışmalarda kadınlar erkeklere oranla daha yüksek problem çözme becerisi göstermektedirler.” yönergesi araştırmanın sonuçları ile desteklenmektedir. Ancak 2007 yılında Jose ve Alfons tarafından yapılan araştırma sonuçlarında evliliklerde çatışma anlarında kadınların erkeklere oranla daha fazla problemlere odaklandıkları, sonuç olarak da evliliklerinde erkeklere oranla daha mutsuz oldukları bulunmuştur. Bir başka yapılan araştırma da ise evliliklerde kadınların eşlerini daha fazla eleştirdikleri ve evliliklerinden daha fazla şikâyetçi oldukları bulunmuş, yine bu durumda evliliklerdeki çatışmaların zeminin hazırladığı görülmüştür (Christensen & Heavey, 1990). Geçmiş zamanlı yapılan araştırmaların sonuçları, bu araştırmanın hipotezini ve bulgularını desteklemediği görülmektedir. Çıkan bu farklı sonuçların yıllar içinde değişen yaşam koşullarının, kültürel farklılıkların etkisinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Araştırma hipotezlerinden dördüncüsü olan “Eğitim düzeyi arttıkça evliliklerde çatışma düzeyi de artmakta, problem çözme becerisi azalmaktadır.” yönergesi araştırmanın sonuçları tarafından desteklenmemektedir. Araştırmada sonuçları gösteriyor ki eğitim düzeyi artan evli bireylerin, evliliklerinde problem çözme becerileri artarken, evliliklerinde çatışma düzeyleri de azalmaktadır. 1990 yılında Harrel tarafından yapılan benzer çalışmada bireyler cinsiyet bazında ele alınmış, evlilik içinde kadının eğitim düzeyinin arttıkça, evlilikte yaşanan çatışmaların daha az olduğu sonucu bulunmuştur. Bu sonuç dördüncü hipotezi desteklemezken, üçüncü hipotezi destekleyebilecek nitelikte olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Eğitim seviyesi artan kadınların evliliklerinde daha bilinçli olarak sorun odaklı olmaktan ziyade çözüm odaklı olma eğilimlerinin artabileceği düşüncesi akla gelmelidir. Yapılan bir başka araştırma da ise eğitim seviyesinin artması eşlerin birbirinden daha çok uzaklaşmalarına ve evlilik içi çatışmalarının da artmasına neden olmaktadır. Bu da

ilişkilerinde problemleri çözmekten ziyade problemlere daha çok odaklanmaları ve birbirlerinden daha çok uzaklaşmalarına neden olmaktadır. (Kalmijn, 1999).

Araştırmanın hipotezlerinden beşincisi olan “Çocukluk döneminde aile içi çatışma deneyimi yüksek olan bireyler, yetişkinlik dönemlerinde daha düşük gelir düzeyine sahiptir.” yönergesi araştırmanın sonuçları tarafından desteklenmektedir. Çocukluk döneminde daha az çatışmaya tanıklık eden bireylerin gelir düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Geçmiş yıllarda yapılan araştırma sonuçları incelendiğinde çocukluk döneminde aile içi çatışmaya sıklıkla tanıklık eden çocukların okul performanslarının ve sayısal yeteneklerinin diğer çocuklara oranla daha düşük olduğu gözlemlenmiştir (Henning, Leitenberg, Coffey, Turner, Bennett, 1996). Bu araştırma sonucu direk olmasa da dolaylı olarak araştırmanın hipotezini destekler niteliktedir. Okul performansı düşük olan ve davranışsal problemler gösteren çocukların yetişkinlik dönemlerinde de davranışsal problemler gösterdikleri bilinmektedir. Bu da iş bulmaları, var olan işlerinde kariyer yapmalarını zorlaştırabilecek bir durum olabileceği göz önünde bulundurulduğunda, gelir seviyelerinin de bu süreçte olumsuz etkilenebileceği düşüncesi akla gelmektedir.

Araştırmanın hipotezlerinden altıncısı olan “Gelir düzeyinin yüksek olması evlilikte çatışma sıklığı ve yaygınlığını arttırmaktadır.” yönergesinin araştırma sonuçları ile desteklenmediği görülmektedir. Sonuçlar bireylerin gelir düzeyleri arttıkça evlilikte çatışma sıklıklarının ve yaygınlıklarının azaldığını göstermektedir. Bu sonuç 2000 yılında Bradbury, Fincham ve Beach tarafından yapılan araştırmada düşük gelire sahip evli çiftlerin evliliklerinde daha fazla çatışma yaşadıkları bulgusu ile desteklenmektedir.

Araştırmanın hipotezlerinden yedincisi olan “Gelir düzeyinin yüksek olması aile içi problem çözme becerisini olumsuz etkilemektedir” yönergesi de araştırmada ortaya çıkan sonuçlar tarafından desteklenmemektedir. Araştırma sonuçlarına göre gelir düzeyi

yükseldikçe bireylerin evliliklerinde problem çözme becerilerindeki etkinliklerinin arttığı tespit edilmiştir. 1994 yılında Christian, O'Leary ve Vivian tarafından yapılan araştırma sonuçlarında depresyon ve yoğun stres belirtileri gösteren evli çiftlerin evliliklerinde etkin problem çözme konusunda başarısız oldukları görülmüştür. Bu sonuç bu araştırmanın hipotezini direk olmasa bile dolaylı olarak desteklemektedir. Günümüzde gelir seviyesinin düşük olması bireylerin çeşitli geçim problemleri ile uğraşmak durumunda olmaları nedeniyle kaygı ve yoğun stresli olmalarına neden olurken, evliliklerin de bu süreçten olumsuz etkilendiği bilinmektedir. Bireysel olarak kişi yoğun stres ve kaygılı durumda iken, evlilik içinde meydana gelen problemler karşısında da etkin problem çözme performansı göstermesinin zor olabileceği düşünülmelidir.

Araştırmanın hipotezlerinden sekizincisi olan “Yaş büyüdükçe evlilikte çatışma sıklığı ve yaygınlığı azalmaktadır.” yönergesi araştırma sonuçları ile desteklenmektedir. Evliliklerde bireylerin yaşları arttıkça birbirleri olan ilişkilerinde daha az çatıştıkları ve daha uyumlu oldukları sonucu bulunmuştur. Bu hipotez sonucu 1983 yılında Argly ve Furnham tarafından yapılan araştırma sonucu ile desteklenmektedir. Araştırmanın sonucuna göre evlilikte çiftlerin yaşları ilerledikçe ilişki sürelerinin daha da uzadığı, ilişkilerinde daha çok doyuma ulaştıkları tespit edilmiştir.

8.2. Öneriler

Bu bölümde, yapılan araştırma içinde karşılaşılan sınırlılıkların, bundan sonraki yapılacak çalışmalara ışık tutması amaçlı çeşitli alternatif öneriler ile vurgulanmasına yer verilmektedir.

Araştırmanın amacı; çocukluk döneminde aile içinde yoğun tartışma ortamını deneyimlemiş olmanın kişinin ilerleyen dönemde evliliklerindeki yaşadığı çatışma oranlarına ve problem çözme becerisine olan etkisini incelemektir.

Araştırma kapsamında öncelikle katılımcıların çocukluk dönemlerinde kendi aile içinde deneyimledikleri çatışmaları ve onları nasıl algıladıkları ölçülmek istenmiştir. Yetişkinlerin çocukluk dönemlerinde deneyimledikleri aile içi çatışmaları algılama biçimlerini değerlendirmek üzere ölçek araştırmasına gidilmiş olup, yetişkinlere özel bu alanda herhangi bir ölçek bulunmamıştır. Bu nedenle bu araştırma kapsamında “Çocukların Evlilik Çatışmasını Algılaması Ölçeği “(Children’s Perceptions of Interparental Conflict Scale) (Grych, Seid & Fincham, 1992)” kullanılmıştır. Ölçek çocuklara uygulanacak şekilde hazırlanmıştır, ancak bu araştırmada kişilerden ölçek içinde yer alan sorulara çocukluk dönemlerini göz önüne alarak, o dönemlerdeki hissettikleri duygu ve düşünceler ile cevaplamaları istenmiştir. Araştırmaya katılan kişilerin bu ölçek içerisinde yer alan maddeleri cevaplarken çocukluk dönemlerini hatırlanmaları istenmiş olup, bu da yanında bir takım sınırlılıkları getirmektedir. Çocukluk döneminin net hatırlanmaması, çocukluk dönemindeki duygusal yoğunluk ve olayları algılama biçimi ile yetişkinlik dönemindeki duygusal yoğunluk ve olayları algılama biçiminin farklı olma ihtimali göz önünde bulundurulmalıdır. Bir sonraki bu veya benzeri alanda yapılacak çalışmada yetişkinlere yönelik araştırma yapabilmek adına yeni bir ölçek tasarımına gidilebilir.

Bu araştırma kapsamında yürütülen çalışmalar sonucunda Türk literatüründe evlilik çatışmasının demografik değişkenler bakımından incelenmesine çok fazla rastlanılmamıştır. Bu nedenle yapılan bu araştırma içinde yer alan bulgu ve sonuçlar ile Türk literatürüne katkı sağlaması beklenmektedir.

Ölçekleri doldurarak bu araştırmaya destek veren katılımcıların Türkiye’nin 9 farklı ilinde yaşayan kişilerden oluşması, araştırmanın genellenebilir özelliğini arttırmakta olup, Türkiye içinde 81 ilin olduğu göz önünde bulundurulduğunda bundan sonraki yapılacak olan çalışmalarda Türkiye’nin farklı illerinden de mümkün olabildiğince datanın toplanması önem taşımaktadır.

Bununla birlikte katılımcıların eğitim seviyelerinin minimum ortaokul olması, hepsinin meslek sahibi ve kendine ait bir gelirinin olması, eğitim seviyesi daha düşük olan ve herhangi bir mesleği olmayan kişilerin bu araştırma kapsamında yer almaması bu araştırmanın sınırlılıklarından biri olarak görülmektedir. TÜİK 2013 verilerine göre Türkiye nüfusunun %5'i okuma yazma bilmeyen, %7'si okuma yazma bilen fakat okul bitirmeyen, %28'i ise ilkokul mezunudur. Bu oranlar göz önünde bulundurulduğunda bundan sonra yapılacak çalışmalarda meslek sahibi olmayan ve eğitim seviyesi düşük olan kişilerin de çalışmaya dâhil edilmesi yapılacak çalışmaların daha genellenebilir olabilmesi açısından önem taşımakta olduğunu göstermektedir.

Araştırma sonuçlarından biri olan çocukluk döneminde aile içi çatışmalara yoğun bir şekilde tanıklık eden bireylerin diğer bireylere oranla eğitim düzeyleri daha düşüktür. Bir sonraki bu kapsamda yapılan araştırmada bu kişilerin çocukluk dönemlerindeki okul performanslarının da sorgulanması araştırmanın verimi açısından daha sağlıklı olacaktır. Çocukluk döneminde okul performansının düşük olması, bu kişilerin eğitim hayatlarına devam etmemesinin bir nedeni olup olmadığı önemli bir konudur.

Son olarak bu detayda veya daha kapsamlı yapılacak bir sonraki çalışma boylamasına araştırma (longitudinal study) yöntemi kullanılarak aynı bireyler üzerinde çocukluktan yetişkinlik dönemine kadar izlenilerek yapıldığında çıkabilecek sonuç araştırma bulgularının verimi açısından daha tatmin edici olacaktır.

8.3. Sonuç

Özet olarak, bu araştırmanın yapılmasının temelinde yatan “çocukluk döneminde aile içinde yoğun tartışma ortamını deneyimlemiş olmanın kişinin ilerleyen dönemde evliliklerindeki yaşadığı çatışma oranlarına ve problem çözme becerisine olan etkisi” konusu

araştırma kapsamında detaylıca irdelenmiştir. Literatür araştırmaları ile geçmiş yıllarda benzer çalışmalarda bulunan sonuçlar ile bu araştırma kapsamında bulunan sonuçlar birlikte değerlendirilmiş, çıkan farklılıkların sebepleri belirtilmiş, benzer sonuçların da altı çizilmiştir.

Çocuk ailenin en küçük bireyidir. Aile birimi de toplumun temel yapıtaşıdır. Toplumda sağlıklı bireylerin oluşabilmesi için, aile içinde yetişen çocukların ebeveynleri tarafından sağlıklı bir şekilde yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu araştırmanın en büyük amacı çocukluk döneminin bireylerin yetişkinlik dönemlerine olan etkisini vurgulamaktır. Özellikle çocuk küçüktür bir şey anlamaz mantığında yetişen çocukların günümüzde ailelerinin yaşadıkları ve algıladıkları olayları en az onlar kadar anlamlandırdıkları tespit edilmiş durumdadır. Birbirlerine duygusal ve fiziksel anlamda uzak olan ebeveynlere sahip olan çocukların, bu durumdan olumsuz etkilenerek okul yaşamlarında birebir ilişkilerinde, davranışsal uyum göstermede bir takım problemler göstermiş oldukları bilinmektedir. Araştırma kapsamında bulunan sonuçlar da bu bilgileri desteklemektedir. Aile içi çatışmalara çocukluk döneminde yoğun bir şekilde tanıklık eden bireylerin, yetişkinlik dönemlerinde kendi evliliklerinde eşleri ile olan çatışmaları yönetmede zorluk çektikleri, çıkan çatışmaları da etkin bir şekilde çözemedikleri görülmektedir. Bu sonuç göz önünde bulundurulduğunda çocukluk döneminde yaşanan olayların ve bunları çocukların nasıl algıladığı bireyin kişiliğinde çok etkin bir rol oynamaktadır. Çocukluk döneminde bu şekilde olumsuz etkilenerek kendi evliliklerinde bu olumsuz davranışları fiziksel ve ruhsal bir şekilde yansıtan bireylerin de çocuklarının gelişimi ve bireyin bu davranışlarını rol model alacağı düşünülürse TÜİK 2013 verilerinde yer alan son 10 yılda boşanma oranlarının %38 artışının, ilerleyen yıllarda daha da fazla oranlara ulaşılması kaçınılmaz hale geleceği göz önünde bulundurulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Anant, S., Raguram, A. (2005). Marital conflict among parents: Implications for family therapy with adolescent conduct disorder. *Contemporary Family Therapy*, 27(4), 473-482.
- Argyle, M., Furnham, A. (1983). Sources of satisfaction and conflict in long-term relationships. *Journal of Marriage and Family*, 45(3), 482-493.
- Bandura, A., Walters, R. H. (1963). *Social Learning and Personality Development*. Hold Rinehart and Winston: New York.
- Baugh, C.W. Avery, Arthur W., Sheets-Haworth (1982). Marital Problem-Solving Scale: A measure to assess relationship conflict negotiation ability. *Family Therapy, Vol 9(1)*, 43-51.
- Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *Journal of Early Adolescence*, 11(1), 56-95.
- Beck, A. T. (2005). *Bilişsel terapi ve duygusal bozukluklar* (Çev. Aysun Türkcan). İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Berscheid, E. (1999). The greening of relationship science. *American Psychologist*, 54, 260-266.
- Boden, J. M., Fergusson, D. M., Horwood, L. J. (2010). Risk factors for conduct disorder and oppositional/defiant disorder: evidence from a New Zealand birth cohort. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 49(11), 1125-1133.
- Bowlby, J. (1969). Attachment. *Attachment and Loss: Volume 1*. Hogarth, London.
- Bowman, M. L. (1990). Coping efforts and marital satisfaction: Measuring marital coping and its correlates. *Journal of Marriage and the Family*, 52, 463-474.
- Bradbury, T. N., Fincham, F. D., Beach, S. R. H. (2000) Research on the nature and determinants of marital satisfaction: A decade review. *Journal of Marriage and the Family*, 62, 964-980.
- Campbell, J. C., Lewandowski, L. A. (1987). Mental and psychological health effects of intimate partner violence on women and children. *Anger, Aggression, and Violence*, 20(2), 353-374.
- Canel, A. N. (2007). *Ailede problem çözme evlilik doyumu ve örnek bir grup çalışmasının sınanması*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Chang, E. C. (1997). Irrational beliefs and negative life stress: Testing a diathesis-stress model depressive symptoms. *Personality and Individual Differences*, 22(1), 115-117.

- Christensen, A., Heavey, C. L. (1990). Gender and social structure in the demand/withdraw pattern marital conflict. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(1), 73-81.
- Christian, J. L., O'Leary, D. K., Vivian, D. (1994). Depressive symptomatology in maritally discordant women and men: The role of individual and relationship variables. *Journal of Family Psychology*, Vol 8(1), 32-42. (özet).
- Cohan, C. L., Bradbury, T. N. (1997). Negative life events marital interaction longitudinal course of newlywed marriage. *Journal of Personality & Social Psychology*, 73(1), 114-128.
- Cohen, S., Wills, T. A. (1985). Stress, social support, and buffering hypothesis. *Psychological Bulletin*, 98(2), 310-357.
- Compas, B. E. (1987). Coping with Stress During Childhood and Adolescence. *Psychological Bulletin*, 3, 393-403.
- Corey, G. (2008). *Psikolojik danışma, psikoterapi kuram ve uygulamaları* (Çev. Tuncay Ergene). Ankara: Mentis Yayıncılık.
- Cummings, E. M., Davies, P. (1994). *Children and marital conflict: The impact of the family dispute and resolution*. New York: The Guilford Press.
- Cummings, E. M., Davies, P. (1996). Emotional security as a regulatory process in normal development and the development of psychopathology. *Development and Psychopathology*, 8(3), 123-139.
- Çakır, S. (2008). *Evli bireylerin evlilik uyumlarının ana-babalarına bağlanma düzeyleri ve demografik değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- DeBoard, J., Romans, J. C., Krieschok, T. (1996). Predicting dyadic adjustment from general and relationship-specific beliefs. *The Journal of Psychology*, 130(3), 263-280.
- DuRant, R. H., Cadenhead, C., Pendergrast, R. A., Slavens, G., Linder, C. W. (1994). Factors associated with the use of violence among urban Black adolescents. *American Journal of Public Health*, 84, 612-617.
- Dusek, J. B., Danko, M. (1994). Adolescent coping styles and perceptions of parental child-rearing. *Journal of Adolescent Research*, 9(4), 412-426.
- Edleson J. L. (1999). Children's witnessing of adult domestic violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 14, 8, 839-870.
- Eggeman, K., Moxley, V., Schumm, W. R. (1985). Assessing spouses' perceptions of Gottmann's Temporal Form in marital conflict, *Psychological Reports*, 57, 171-181
- Ellis, A. (1995). Reflections on rational-emotive therapy. M. J. Mahoney (Ed.), *Cognitive and Constructivist Psychotherapies: Theory, research, and practice*, 69-73. New York: Springer

- Epstein, N. Baucom, D. H., Rankin, L. A. (1993). Treatment of marital conflict: A cognitive-behavioral approach. *Clinical Psychology Review*, 13(1), 45-57.
- Erel, O., Burman, B. (1995). Interrelatedness of marital relations and parent-child relations: meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 118, 108-132.
- Fantuzzo, J. W., DePaola, L. M., Lambert, L., Martino, T. Anderson, G., Sutton, S. (1991). Effects of inter parental violence on the psychological adjustment and competencies of young children. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 59, 258-265.
- Feyzioğlu, S. E. (2008). *Bağlanma stilleri, problem çözme becerileri ve hükümlülük özellikleri arasındaki ilişkiler*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Fichten, C. S., Wright, J. (1983). Problem-solving skills happy and distressed couples: effects of videotape and verbal feedback. *Clinical Psychology*, 39(3), 340-352.
- Fincham, F. (1998). Child development end marital relations. *Child Development*, 69, 543-574.
- Fincham, F. D., Bradbury, T. N. (1990). Attributions in marriage: Review and critique. *Psychological Bulletin*, 107(1), 3-33.
- Gottman, J. (1998). Psychology and the study of marital processes. *Annual Review of Psychology*, 49, 169-197.
- Gray, M. R., Steinberg, L. (1999). Adolescent romance and the parent-child relationships: A contextual perspective. In Furman, W., Brown, B. B., Feiring, C. (Eds.), *The Development of Romantic Relationships in Adolescence*. Cambridge University Press, New York.
- Grych, J. H., Fincham, F. (1990). Marital Conflict and Children's Adjustment: A Cognitive-contextual framework. *Psychological Bulletin*, 108, 267-290.
- Grych, J. H., Seid, M., & Fincham, F. D. (1992). Assessing marital conflict from the the child's perspective: The children's perception of interparental conflict scale, *Child Development*, 63(3), 558-572
- Güven, N., Sevim, S. A. (2007). İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve algılanan problem çözme becerilerinin evlilik doyumunu yordam gücü, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3 (28), 49-61.
- Hackney, H. Cormier, S. (2005). *Psikolojik danışma ilk eve teknikleri: Psikolojik yardım süreci el kitabı* (Çev. Tuncay Ergene ve Sevim Aydemir) . Ankara: Mentis Yayıncılık.
- Harrel, W. A. (1990). Husband's masculinity, wife's power, and marital conflict. *Social Behavior & Personality*, 18(2), 207-216.

- Henning, K., Leitenberg, H., Coffey, P., Turner, T., Bennett, R. T. (1996). Long-term psychological and social impact of witnessing physical between parents. *Journal of Interpersonal Violence, 11*, 35-51.
- Hetherington, E. M., Cox, M., Cox, R. (1978). The development of children in mother-headed families. In Hoffman, H., Reiss, D. (Eds.), *The American Family: Dying or Developing?* Plenum Press, New York.
- Jaffe, P. G., Hurley, D. J., Wolfe, D. (1990). Children's observations of violence: I. Critical issues in child development and intervention planning. *Canadian Journal of Psychiatry, 35*(6),466-470.
- Jenkins, J. M., Rasbach, J., Connor, T. G. (2003). The role of shared family context in differential parenting. *Development Psychology, 39*(1), 99-113.
- Jose, O., Alfons, V. (2007). Do Demographics Affect Marital Satisfaction? *Journal of Sex and Marital Therapy, 33*, 73-85.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2009). *Türkiye 'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*, Ankara, Türkiye. Elma Teknik Basım Matbaacılık.
- Kalmijn, M. (1999). Father involvement in childrearing and the perceived stability of marriage. *Journal of Marriage and the Family, 61*, 409-421.
- Kalmuss, D. (1984). The intergenerational transmission of marital aggression. *Journal of Marriage and Family, 46*(1), 11-19.
- Kerouac, S., Taggart, M. E., Lescop, J., Fortin, M. F. (1986). Dimensions of the health in violent families. *Health Care for Women International, 7*, 413-426.
- Köroğlu, E., Türkçappar, M. H. (Ed.) (2009). *Psikoterapi yöntemleri: Kuramlar ve uygulama yönergeleri*. Ankara: Hyb Yayınları.
- Mathias, J. L., Mertin, P., Murray, A. (1995) The psychological functioning of children from backgrounds domestic violence. *Aust. Psychol. 30*: 47-56.
- Metts, S., Cupach, W. R. (1990). The influence relationship beliefs and expectations of satisfaction in marital relationships: Implications for family practitioners. *Human Communication Research, 17*(1), 170-185.
- Nazlı, S. (2001). *Aile danışmanlığı*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Nezu, A. M. Nezu, C. M., Peri, M. G. (1989). *Problem Solving Therapy for Depression: Theory, Research, and Clinical Guidelines*. New York: John Wiley and Sons.
- Osofsky, J. D. (1999). The impact of violence on children. *The Future of Children: Domestic Violence and Children, 9*(3), 33-49.
- Ovalı, H. (2010). *Farklı coğrafi bölgelerde yaşayan bireylerin evlilik çatışmalarının çeşitli demografik özelliklere göre karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Özgüven, İ. E. (2005). *Evlilik ve aile terapisi*. Ankara: Pdrem Yayınları.
- Peksaygılı, M. (2005). *Annelerin ve çocukların eşler arasındaki çatışmayı algılamaları ile çocukların uyum davranışları arasındaki ilişkiler*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Peterson, J. L., Zill, N. (1986). Marital disruption, parent-child relationships, and behavior problems in children. *Journal of Marriage and the Family*, 48(2), 295-297.
- Potter, B., O'Leary, K. D. (1980). Marital discord and childhood behavior problems. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 8(3), 287-289.
- Rosenbaum, A., O'Leary, D. K. (1981). Children: The unintended victims of marital violence. *American Journal of Orthopsychiatry*, 51, 692-699.
- Rossmann, B.B.R. (1998). Descartes' error and post-traumatic stress disorder: Cognition and emotion in children who are exposed to parental violence. In G. W. Holden, R. Geffner & E.N. Jouriles (Eds.), *Children exposed to marital violence: Theory, research, and applied issues*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Sharf, S. R. (2000). *Theories of psychotherapy and counseling*. Concept and Cases. USA: Brooks/Cole.
- Shulman, S., Scharf, M., Lumer, D., Maurer, O. (2001). Parental divorce and young adult children's romantic relationships: Resolution of the divorce experience, *Journal of Orthopsychiatry*, 71(4), 473-478.
- Singer, M. I., Anglin, T. M., Song, L., Lunghofer, L. (1995). Adolescents' exposure to violence and associated symptoms of psychological trauma. *The Journal of the American Medical Association*, 273(6),477-482.
- Smith, T. W., Berg, C. A., Florsheim, P., Uchino, B. N., Pearce, G., Hawkins, M., ark. (2009). Conflict and collaboration in middle-aged and older couples: I. age differences in agency and communion during marital interaction. *Psychology and Aging*, 24(2), 259-273.
- Steinberg, S. J., Davila, J., Fincham, F. (2006). Adolescent marital expectation and romantic experiences: Associations with perceptions about parental conflict and adolescent attachment security, *Journal of Youth and Adolescence*, 35(3), 333-348.
- Straus, M. A. (1991). Children as witness to marital violence: A risk factor for life long problems among a nationally representative sample of American men and women. Retrieved from <http://www.eric.ed.gov>.
- Tezer, E. (1986). *Eşlerin evlilik çatışmaları düzeyine göre ilişkiye dair inançlarında farklılık var mıdır?* Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tilia, G., Hansen, C. (2007). *LOKK statistics on children 2006*. Retrieved from <http://www.ncrjs.gov/pdffiles1/nij/183781.pdf> .

Türkiye İstatistik Kurumu (2013). Evlenme ve Boşanma İstatistikleri, 2012. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13469> .

Weingarten, H., Leas, S. (1986). *Levels of marital conflict model: a guide to assessment and intervention in troubled marriages*. The program on Conflict Management Alternatives (PCMA) Working Paper 4, University of Michigan.

Westra, B., Martin, H. P. (1981). Children of battered women. *Material Child Nursing Journal* 10, 41-54.

Wolfe, D. A., Zak, L., Wilson, S., Jaffe, P. (1986). Child witnesses to violence between parents: Critical issues in behavioral and social adjustment. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 14, 95-104.

Yavuzer, H. (2002). *Çocuk eğitimi el kitabı*. İstanbul: Remzi Kitabevi

EKLER

EK1: Kişisel Bilgi Formu

Sayın Katılımcı,

Bu araştırma, Beykent Üniversitesi Klinik Psikoloji yüksek lisansı dâhilinde “çocukluk döneminde aile içinde yoğun tartışma ortamını deneyimlemenin, yetişkinlik döneminde kişilerin evliliklerinde problem çözme becerilerine olan etkisinin incelenmesi ” konulu tez için düzenlenmiştir. Bu araştırmaya katılımınız gönüllüdür ve çalışmamıza katkınız çok değerlidir.

Lütfen her soruyu dikkatli bir şekilde okuyunuz ve cevaplayınız. Araştırmadaki hiç bir sorunun doğru veya yanlış yanıtı yoktur. Anketin hiçbir yerine kişi veya firma ismi yazılmayacaktır. Elde edilecek bilgiler, hiç bir kişi ya da kurumla paylaşılmayacaktır.

Araştırmanın sağlıklı sonuçlara ulaşması için objektif değerlendirmeniz bizim için yararlı olacaktır.

Herhangi bir sorunuz olduğunda, bize danışmak konusunda tereddüt etmeyiniz.

Katılımınız için teşekkür ederiz.

Araştırmacı

Seçil Besen/ sclerol@gmail.com

Danışman

Prof. Dr. Kerem Doksat

Katılımcı:

Cinsiyeti: Kadın _____ Erkek _____

Yaşı: _____

Yaşadığı İl: _____

Eğitim Durumu: _____

Evlilik Süresi: _____ yıl _____ ay

Gelir Durumu: 0-1299 TL _____ 1300-3785TL _____ 3785-üzeri TL _____

EK 2: Çocuklukta Evlilik Çatışmasının Algılanması Ölçeği

Bazen aile içinde anlaşmazlıklara veya tartışmalara tanık oluruz. Özellikle anne- baba arasındaki tartışmalar, buna tanıklık eden çocuklarda farklı duygular uyandırır. Sizden öğrenmek istediğimiz, çocukken anne ve babanızın tartışmasına veya anlaşmazlığına tanıklık ettiğinizde neler hissettiğiniz ve bu durumdan nasıl sonuçlar çıkardığınızdır. Sorulara vereceğiniz cevapların gerçeği yansıtmaları bizim için çok önemlidir.

Sizin için en uygun olan cevabı aşağıdaki kelimelerin kısaltmalarını cümlelerin yanına yazarak kullanabilirsiniz.

D = DOĞRU

KD= KISMEN DOĞRU

Y = YANLIŞ

- ___ 1. Anne-babamın tartışıklarını hiç görmedim.
- ___ 2. Anne- babam tartıştıklarında genellikle sorunu çözerler.
- ___ 3. Anne- babam sık sık benim okulda yaptıklarım yüzünden tartışırlar.
- ___ 4. Anne- babam tartışırken çıldırışmış gibi olurlar.
- ___ 5. Anne- babam tartıştıklarında korkarım.
- ___ 6. Anne- babamın tartışmaları benim suçum değil.
- ___ 7. Anne- babam benim bildiğimin farkında değiller ama onlar çok tartışırlar.
- ___ 8. Anne- babam tartışmaları bittikten sonra bile birbirlerine olan kızgınlıkları devam eder.
- ___ 9. Anne- babam bir anlaşmazlıkları olduğunda sakince konuşurlar.
- ___ 10. Anne- babam tartıştıklarında ne yapacağımı bilemem.
- ___ 11. Anne- babam yanlarında ben olsam bile birbirlerine sık sık kötü davranırlar.
- ___ 12. Anne- babam tartıştıklarında bana ne olacak diye endişelenirim.
- ___ 13. Anne- babamın tartışmaları genellikle benim suçumdur.
- ___ 14. Anne- babamı sık sık tartışırken görürüm.
- ___ 15. Anne- babam bir konu hakkında anlaşamadıklarında genellikle bir çözüm bulurlar.
- ___ 16. Anne- babamın tartışmaları genellikle benim daha önce yaptığım bir şeyle ilgilidir.
- ___ 17. Anne- babam tartıştıklarında kötü bir şey olacak diye korkarım.
- ___ 18. Anne- babam tartıştıklarında söylemeseler bile benim suçum.
- ___ 19. Anne- babam çok az tartışırlar.
- ___ 20. Anne- babam tartıştıklarında genellikle hemen barışırlar.
- ___ 21. Anne- babam genellikle benim yaptığım şeyler yüzünden tartışırlar.
- ___ 22. Anne- babam tartıştıklarında onları durdurmak için hiçbir şey yapamam.
- ___ 23. Anne- babam tartıştıklarında ikisinden birine bir zarar gelecek diye korkarım.
- ___ 24. Anne- babam evde sıkça birbirlerinden şikâyet ederler.
- ___ 25. Anne- babam tartışırken çok az bağırlar.
- ___ 26. Anne- babam sık sık ben yanlış bir şey yaptığımda tartışmaya başlarlar.
- ___ 27. Anne- babam tartışırken bir şeyler kırar veya fırlatırlar.
- ___ 28. Anne-babam tartışmaları bittikten sonra birbirlerine arkadaşça davranırlar.
- ___ 29. Anne-babam tartıştıklarında bana da bağıracaklarından korkarım.

- ___30. Anne-babam tartışıklarında beni suçlarlar.
- ___31. Anne-babam tartışırken birbirlerini itip kakarlar.
- ___32. Anne-babam tartışıklarında boşanabilirler diye korkarım.
- ___33. Anne-babam tartışmaları bittikten sonra birbirlerine kötü davranmaya devam ederler.
- ___34. Anne-babamın tartışmaları genellikle benim hatam değildir.
- ___35. Anne-babam tartışırken benim söylediğim hiçbir şeyi dinlemezler.

EK 3: Evlilik Çatışması Ölçeği

Bu anket evli eşler arasındaki anlaşmazlık konularını saptamak amacıyla hazırlanmıştır. Sizden istenen, ankette yer alan konuların her biri için eşinizle aranızda bu konuda bir anlaşmazlık olup olmadığına karar vermeniz ve eşinizle aranızda böyle bir durum yok ise "böyle bir durum yok", var ama bu durum aranızda gerginlik yaratmıyor ise "var ama hiç gerginlik yaratmıyor", var ve bu durum eşinizle aranızda bir gerginlik yaratıyor ise, ne sıklıkta gerginlik yarattığını "yılda 1-2 kez gerginlik yaratıyor", "ayda 1-2 kez gerginlik yaratıyor", "haftada 1-2 kez gerginlik yaratıyor" ve "günde 1-2 kez gerginlik yaratıyor" seçeneklerinden sizin için en uygun olanını belirtmenizdir.

Böyle bir durum yok
Var ama hiç gerginlik yaratmıyor
Yılda 1-2 kez gerginlik yaratıyor
Ayda 1-2 kez gerginlik yaratıyor
Haftada 1-2 kez gerginlik yaratıyor
Günde 1-2 kez gerginlik yaratıyor

- 1) Bir yere giderken geç hazırlanma
- 2) Buluşma saatlerine geç kalma
- 3) Özel günleri (doğum günü, evlilik yıl dönümü vb.) unutma
- 4) Giyim biçimine ve saç şekline karışma
- 5) Verdiği sözü tutmama
- 6) Yapılan bir işi veya davranışı beğendiğini söylememe
- 7) İsteklere ve ihtiyaçlara karşı duyarsız olma ve aldırmama
- 8) Sürekli olarak alaycı bir tonda konuşma ve alay etme
- 9) Davranışları yönetmeye ve düzenlemeye çalışma
- 10) Eşe hükmetmeye çalışma
- 11) Kendi isteklerini hep ön plana çıkarma
- 12) Tartışmalarda davranışlarını ve söylediklerini kontrol edememe
- 13) Dövme, tartaklama, küfretme vb. girişimlerde bulunma
- 14) Yakın ve sıcak davranmama
- 15) Zor anlarda duygusal destek sağlamama
- 16) Sigara içme.
- 17) Alkol kullanma
- 18) Uyuşturucu kullanma
- 19) Kumar oynama
- 20) Farklı politik görüşü benimseme
- 21) Dinsel inanç konularında anlaşamama
- 22) Sadakatinden şüphe etme
- 23) Birlikte sinema, tiyatro veya arkadaş toplantısı gibi yerlere gitmeyi reddetme

- 24) Temiz ve düzenli olmama
- 25) Evde üstüne düşen görevleri yerine getirmeme
- 26) Ufak tefek konuları bile abartarak sürekli olarak tartışma çıkarmaya çalışma
- 27) Boş zamanları tek başına değerlendirmeyi isteme
- 28) Evde başka bir şeyle ilgilenmeyip, sürekli kitap, gazete vb. şeyleri okuma, TV seyretme veya uyuma
- 29) Anlatılan konuya ilgisiz kalma ve dinlememe
- 30) Evlilik ilişkisinin aksayan yönlerini konuşamama
- 31) Evlilik ilişkisinde yeterince açık ve dürüst olmama
- 32) Sürekli olarak eşini olumsuz yönde eleştirme
- 33) Aile mahremiyetinde kalması gereken olayları başkasına anlatma
- 34) Toplantılarda, davetlerde vb. yerlerde karşı cinsten kişilerle fazla ilgilenme, sohbet etme
- 35) Diğer kişilere daha ilgili ve sıcak davranma
- 36) Kayınvalide- kayınpeder vb. yakınlar ile sık görüşmeyi isteme
- 37) Başka bir kişiyle eşi aldatma
- 38) Çocuk sahibi olmayı istememe
- 39) Çocukların okul hayatı ile ilgilenmeme
- 40) Çocukların ihtiyaçları ile ilgilenmeme
- 41) Çok sayıda çocuk sahibi olmayı isteme
- 42) Çocuklarla herhangi bir konuyu tartışamama
- 43) Çocuklara sevgi ve şefkat göstermeme
- 44) Çocukları şımartma
- 45) Çocuklara gerçekleştirilemeyecek sözler verme
- 46) Kız veya erkek çocuk isteme
- 47) Çocuklardan birini kayırma
- 48) Çocukları dövme, tartaklama vb. girişimlerde bulunma
- 49) İş hayatında eşinin kazandığı başarıyı kıskanma
- 50) Eşinin işinde terfi edememesi
- 51) İşe daha çok zaman ayırma
- 52) Çok sık iş seyahatlerine çıkma
- 53) İş problemlerini eve taşıma
- 54) İş saatlerinin belirli olmaması
- 55) Paranın kullanımını elde tutma ve eşe para vermeme
- 56) Fazla ya da gereksiz harcama yapmayı isteme
- 57) Aşırı cimri olma
- 58) Sürekli parasal sorunları dile getirme
- 59) Düzenli bir gelire sahip olmama
- 60) Kayınvalide- kayınpeder vb. akrabalarından maddi destek alma veya verme
- 61) Cinsel bilgisizlik ve yanlış bilgi sahibi olma
- 62) Cinsel soğukluk, iktidarsızlık
- 63) Cinsel ilişkiden zevk alamama
- 64) Çok sık cinsel ilişki isteği
- 65) Çok az cinsel ilişki isteği
- 66) Farklı cinsel isteklerde bulunma
- 67) Doğum kontrolü yöntemi konusunda anlaşılamama
- 68) Doğum kontrolü yöntemine dikkat etmeme
- 69) Kısırlık
- 70) Cinsel konularda konuşmadan kaçınma

EK 4: Evlilikte Problem Çözme Ölçeği

Aşağıda evlilikte karşılaştığınız problemleri (sorunları çözme) konusunda kendinizi nasıl gördüğünüze dair 9 soru bulunmaktadır. Bu soruların her birinin karşısında 1 den 5' e kadar sayılar yer almaktadır. Her cümleyi dikkatlice okuyunuz ve evlilikte karşılaştığınız problemleri nasıl çözümlediğinizi en uygun seçeneği çarpı işareti koyarak belirtiniz.

1. Diğer çiftlere kıyasla, kendi sorun çözme becerinizden ne kadar eminsiniz?

Hiç emin değil 1( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 ( ) 5 ( ) Çok emin

2. Çözümlerinizi ilişkideki sorunlarda ne derece etkilidir?

Çok etkisiz 1( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 ( ) 5 ( ) Çok etkili

3. Eşinize bir sorun için bir çözüm önerme konusunda, kendinizi ne kadar rahat hissedersiniz?

Çok rahatsız 1( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 ( ) 5 ( ) Çok rahat

4. İlişkide karar verme sürecine ne kadar katkınız olur?

Hiç 1 ( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 ( ) 5 ( ) Çok

5. Evliliğinizde karar verme sürecinden ne kadar mutlusunuz?

Çok mutsuz 1( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 ( ) 5 ( ) Çok mutlu

6. Eşinizle sorunlarını tartışırken, eşiniz sizin duygularınızı ne kadar iyi anlar?

Asla 1 ( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 ( ) 5 ( ) Her zaman

7. Sorunlara getirilen çözümlerden ne kadar memnunsunuz?

Hiç memnun değil 1( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 ( ) 5 ( ) Çok memnun

8. Eşinizle birlikte sorun çözmeye çalışmak konusunda kendinizi ne kadar rahat hissediyorsunuz?

Çok rahatsız 1( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 ( ) 5 ( ) Çok rahat

9. Bir çift olarak ilişkideki farklılıklar ya da sorunları çözme konusunda kendinizi nasıl değerlendirirsiniz?

Çok etkisiz 1( ) 2 ( ) 3 ( ) 4 ( ) 5 ( ) Çok etkili

ÖZGEÇMİŞ

12 Haziran 1985 tarihi, Aydın ili doğumluyum. İlk, Orta ve Liseyi aynı ilçede tamamladıktan sonra, Koç Üniversitesi Fen ve Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümüne kaydoldum. Bu bölümden 2008 yılında mezun olduktan sonra özel bir şirkette eğitimlik yapmaktayım. 20014 yılında da, Beykent Üniversitesi, Klinik Psikoloji Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimime başladım.

Özel ilgi alanlarım, fotoğraf çekme, dünyada farklı yerleri görmek ve kendimi geliştirmektedir

Yabancı dilim İngilizce olup, evli ve bir çocuk annesiyim.

Seçil BESEN